

Työeläke

4:2018

KALASTAJAN HORISONTISTA

Rannikkokalastaja Heikki Salokangas hankkii elantonsa ja eläkkeensä Selkämereltä. Hän on yksi sitkeimmistä. Ammattikunnan rivit harveneavat.

Sivu 4

ELÄKELAJI

Keskituloiset miehet löysivät osittaisen vanhuuseläkkeen.

Sivu 6

ULKOMAANTYÖ

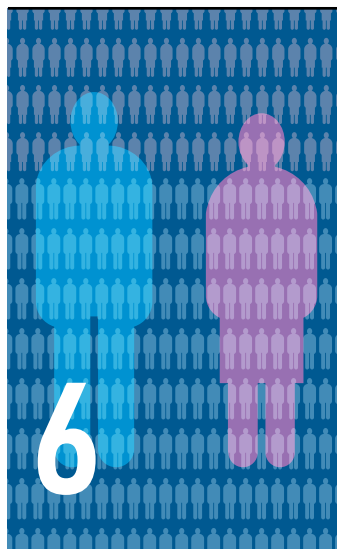
A1-automaattikka avuksi ulkomaille työhön lähtevälle.

Sivu 15

APURAHA

Kirjailijan unelmaa seuraa epävarmuus.

keskiaukeama

Peräti kaksi kolmesta osittaisen vanhuuseläkkeen saajasta on mies. Suurin osa heistä jatkaa työssä.

3 PÄÄKIRJOITUS
Kallis vapaa-aika halvalla?

4 AMMATISSA
Ammattikalastajista tullut uhanalainen laji

6 OSITTAINEN ELÄKE
Suurin osa ottaa rahat ja jatkaa työssä

8 LUUPIN ALLA
Axel Börsch-Supan: joustot epäonnistuneet

10 ASIAANTUNTIJALTA
Paradoksi eläkeläisten tyytyväisyydessä

12 ULKOMAANTYÖ
Automatiikka tuli avuksi vakuuttamisratkaisuihin

15 TAMMISEN KOLUMNI
Jos talouskasvu tyssä?

16 TAPASIMME
Apurahakirjailija Elina Rouhiais

19 KOKEMUKSEN ÄÄNTÄ
Melan Leena Vehkomäki palvelee apurahansaajia

22 ARJESSA
Rannikkokalastaja, villikalan valvottu pyytäjä

24 MINÄ VÄITÄN!
Sikke Leinikki vaatii yhdenvertaisuutta nyhtötyöhön

26 PALLO HALLUSSA

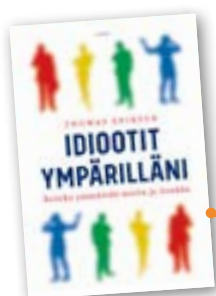
28 TIEDOKSI

29 NIMITYKSET

30 KIRJA, JOKA KOLAHTI

31 ENGLISH SUMMARY

32 UUSIMMAT JULKAISUT

Eläkesäätiöyhdistyksen Ismo Heinström suosittelee tätä kirjaa.

Apurahansaajat vakuutetaan Melassa. MYEL-vakuuttamisen syväosaaja Leena Vehkomäki tunnistaa apurahansaajien tarpeet.

Saksalaisprofessori Axel Börsch-Supan pitää joustavia eläkeratkaisuja tehotomina. Hän kävi luennoimassa Eläketurvakeskuksen tutkimusseminaarissa.

22

Naurulokkirivistä ja kalalokit verkkokatoksen harjalla. Ei ainoastaan kalat, myös linnut ja koko saaristoluonto ovat lähellä kalastajan arjessa.

Työeläke on Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
 Eläketurvakeskus, www.etk.fi

DIGILEHTI
tyoelake-lehti.fi

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
tyoelake-lehti@etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
 Kati Kalliomäki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
 Anne Iivonen

TOIMITUSNEUVOSTO
 Sonja Lilius (Mela)
 Marjaana Lundqvist (Eläketurvakeskus)
 Merja Paananen (Keva)
 Anu Suutela-Vuorinen (Elo)
 Esko Torsti (Ilmarinen)
 Christel Wedenberg (Veritas)
 Niko Väänänen (Eläketurvakeskus)

TÄTÄ LEHTEÄ TEKIVÄT MYÖS
 Sirkku Aalto, Tomi Glad, Ismo Heinström,
 Hanna Hänninen, Antti Karkiainen, Lena Koski,
 Vesa Laitinen, Sikke Leinikki, Kari Lindstedt,
 Jouko Ollikainen, Karoliina Paatos, Liisa-Maria
 Palomäki, Markku Pulkkinen, Merja Raunis,
 Katri Saareinen ja Lilja Tamminen.

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
aineistolaukset@etk.fi
 puhelin 029 411 2500

TAITTO
 Aste Helsinki Oy/Markku Laitinen

PAINO
 PunaMusta Oy
 paperi UPMFine 100 g/m²

53. vuosikerta
 ISSN 0564-5808 (painettu)
 ISSN 1799-5221 (verkkajulkaisu)
 Helsinki 2018

Työeläke ilmestyy viidesti vuodessa.
 Seuraavan kerran marraskuussa.

NO AINEISTOT LEHTI ILMESTYY
 5 pe 26.10. ma 26.11.

KANNEN KUVA:
 Tomi Glad

Kallis vapaa-aika halvalla?

TÄMÄN LEHDEN sivuille on levittäytynyt työntöön koko kirjo. Kuljetamme työeläkettä katoavasta kalastajan työstä alkaen läpi taloudellisten kannusteiden kohti silpputyön maailmaa ja lopulta eläkeläisiin. Mutta sellaistaahan työelämä nykyään on. Kirjavaa, mutta joskus myös väriloistossaan häikäisevää.

Elämään kuuluu monenlaisia vaiheita ja sävyjä. Itse elän paraikaa siirtymäkautta lapsiperheestä kahden aikuisen kotitalouteen. Voi sitä onnea, kun nuoret löytävät oman paikkansa ja itsenäistyvät! Helpotustakin on ilmassa puolin ja toisin.

OLISI SUORAAN SANOEN PELOTTAVAA nähdä oma läheisensä tai itsensä tyhjän päällä, vailla suuntaa ja vailla tulevaisuuden turvaa. Vaikka vapaus on haittelu olotila, harvalle pelkkä vapaa-aika maistuu.

Mitä enemmän olen oman napani kautta elämän käänteitä ajatellut, sitä varmemmaksi olen tullut toimeentulon ja siihen perustuvan sosiaaliturvan tärkeydestä. Kun ei ole pelkoa totaaliapudotuksesta, voi uskaltaa kokeilla siipiään.

Käytännössä kuitenkin monet joutuvat pyrähtelemään pienien ja lyhytaikaisten työtilausten ja määräaikaisten työsuhteiden välillä. He eivät voi aina luottaa, että joku nappaa kopin, jos pohja tipahtaa alta pois.

UUDET ILMIÖT kuten alustatalouden seuraamukset voivat aiheuttaa epävarmuutta ja huolta tulevaisuudesta muutoinkin, mutta jos siihen lisää vielä huolen eläkkeestä, niin synkäksi käy. Ratkaisu ei kuitenkaan voi olla silmien ummistaminen tai haaveilu oravanpyörästä hyppäämisestä. Työstä karttuva työeläke pitää saada jotenkin hoidettua kaikissa tilanteissa, ja tässä päättäjien on syytä pitää ryhtiä.

Varttuneemmalle välle realistisen haaveilun aineksia on tuonut osittainen varhennettu vanhuuseläke. Sitä koskeva puheensarja keskittyy toden totta sanaan varhennettu, ja media pullistelee neuvoja, millä hinnalla juuri sinä saat vapautta. Käytäntö näyttää kuitenkin olevan toisenlainen. Ainakin tilastot kertovat, että valtaosa uudelle eläkkeelle hakeutuneista on jatkanut töitä, harvempi on vähentänyt tai lopettanut kokonaan.

VAPAA-AIKA ON IHANA asia, mutta en esimerkiksi minä halua ikuista joulukaana, miksi sitten pelkkää omaa tilaa? Siinä mielessä ajatuksiini eivät osu väitteet, että vapaa-aikaa saisi liian halvalla tai että se pitäisi hommata kalliilla. Sopiva tasapaino tässäkin lienee maukkaain kattaus.

Ja pitihän niitä työuriakin pidentää. Muuten sitä vapaa-aikaa kertyy vielä entisestään, jos hyvin käy. ■

Kati Kalliomäki
 päätoimittaja
 Digilehti: tyoelake-lehti.fi
 Twitter: @KatiKalliomaki

Ammatikseen kalastava UHANALAINEN LAJI

Kalastamalla elantonsa hankkiva alkaa olla uhanalaisempi kuin saimaannorppa. Noin viisi sataa ammattikalastajaa tekee työtä elinkeinonaan ja hankkii työllään eläketurvan. Heistä yksi on kalastaja Heikki Salokangas, Selkämeren kyntäjä.

TEKSTI ANNE IIVÖNEN | KUVAT TOMI GLAD

MYEL-työtulon mukaan vakuutetut kalastajat 1970–2017

Lähde: Melan tilastot

Selkämerta kyntää yksi sitkeimmistä, kalastaja **Heikki Salokangas**. Näillä karikkoisilla vesillä hän on pyytänyt kalaa koko ikänsä, kuten isät ja isoisät häntä ennen.

Lokkiparvet kirkuvat puhdistelulavan harjalla, kun yksinäinen merenkyntäjä suuntaa ulapalle. Hän on työssä jo auringonnousun aikaan, keskikesällä meri kutsui kyntäjää jo aamuyöstä.

Silloin kun toimistotyöläiset miettivät aamukahvipöydässä edessä olevaa työpäiväänsä, saapuu kalastaja saaliineen jo rantaan. Siitä alkaa työlöysin seuraava kiihdytysjakso: kalankäsittely ja saaliin huolellinen kylmäsäilytys. Kaiken päätteeksi kalastaja nostelee jäälaatikot Ford Transitiinsa. Siitä alkaa työpäivän kolmas vaihe Porin kauppatorilla Salokankaiden omalla kalatiskillä.

Ohimoistaan harmaantuneen kalastajan liikkeet toistuvat täsmällisinä. Ne ovat yhtä tarkoituksenmukaiset kuin patinoituneen kalankäsittelylavan perkauspuukien

puitteet. Aikamiehen syliä suuremmat silakkaverkkojen vyyhdet täyttävät harmaan rantavajan peräseinän, kun ne on saatu putsatuksi kalasta.

Heikki Salokangas on kalastanut päätoimisesti vuodesta 1977. Tuona aikana hän ei ole työtunteja laskenut. Aina päivän valoisaat tunnit hän on pyhittänyt tarkkaan työlle näillä rakkolevän peittämällä laajoilla rantaniityillä, kotimaillaan.

Salokangas kertoo, että ammattialan arvostus on mennyt alaspäin kuin pohjapaino. Lajitoverit ovat ympäriltä harvenneet, paatit mereltä lähes kaikonneet. Mutta yksi uskollisimmasta on rinnalla, kovaan työntekoon totuneen parivaljakon tärkeä toinen puolisko, vaimo **Tuija Salokangas**.

Kävimme seuraamassa kalastajapariskunnan arkea Porin Kuuminisissa.

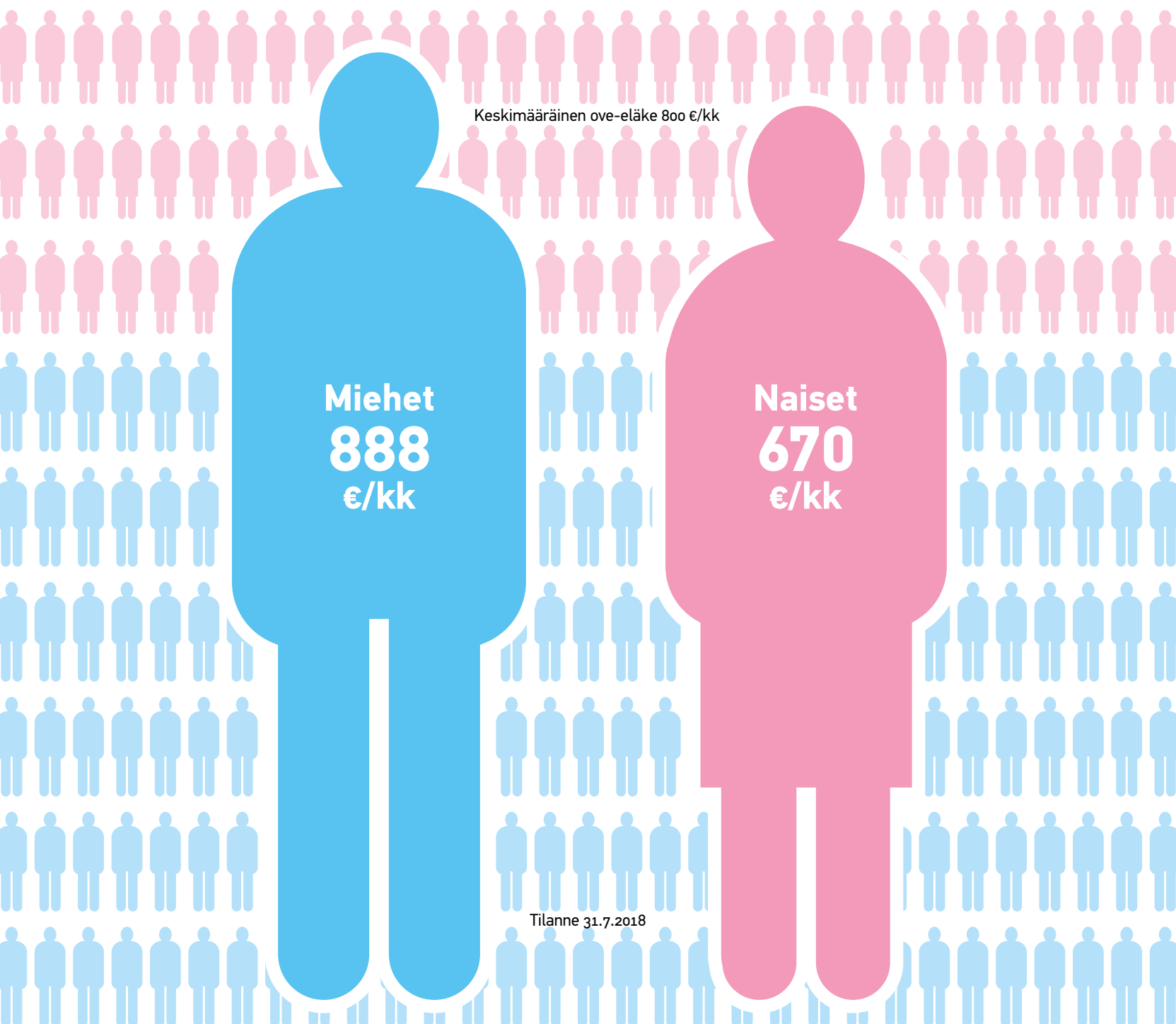
REPORTAASI 22–23

Osittainen vanhuuseläke

SUURIN OSA OTTAA RAHAT JA JATKAA TYÖSSÄ

Lähes kaikki ottavat 50 % eläkkeestä

Uutta joustavaa eläkelajia suosivat keskituloiset yksityisellä sektorilla työskentelevät miehet. Heistä yli kaksi kolmesta jatkaa työssä, ja lähes kaikki ottivat maksimin eli 50 prosenttia eläkkeestä maksuun.

TEKSTI ANTTI KARKIAINEN | KUVITUS MARKKU LAITINEN

Osittainen varhennettu vanhuuseläke (ove) on ollut voimassa jo reilut puolitoista vuotta. Heinäkuun loppuun mennessä eläkettä on hakenut noin 20 000 suomalaista. Heistä 16 500:n eläke on alkanut.

Hakijoista 14 000 jätti hakemuksensa viime vuonna. Vaikka määrään ei tänä vuonna päästä, eläkelajin suosio ei ole hiipumassa. Ensimmäisenä vuonna eläke avautui kaikille 61 vuotta täyttäneille ensi kertaa. Nyt tilanne on normalisoitunut: yksi ikäluokka saa-vuttaa eläkelajin alaikärajan vuodessa.

– Hakemisaalttius on viime vuoden tasolla. Jos tahti jatkuu loppuvuoden tällaisena, myös tänä vuonna joka kymmenes 61 vuotta täyttävistä vakuutetuista hakee osittaista vanhuuseläkettä, kertoo Eläketurvakeskuksen kehityspäällikkö Jari Kannisto. ■

Joka kymmenes
61 vuotta täyttävistä
vakuutetuista hakee
osittaista
vanhuuseläkettä.

Jari Kannisto, kehityspäällikkö

MIESTEN SUOSIMA ELÄKELAJI

- Peräti kaksi kolmesta osittaisen vanhuuseläkkeen saajasta on mies. Eläketurvakeskuksen kyselytutkimuksen (6/2017) mukaan suurin syy eläkkeen ottamiseen on epävarmuus tulevasta eliniästä ja terveydestä.
- Eläkkeen hyödyntäjät ovat enimmäkseen keskituloisia. Reilut kaksi kolmesta työskenteli viime vuoden lopussa. Työttömiä osittaisen vanhuuseläkkeen saajista oli 18 prosenttia. Kyselytutkimuksen mukaan työskentelijöistä 60 prosenttia aikoi jatkaa työssä normaalisti.
- Lähes kaikki (87 %) ottavat maksimin eli puolet eläkkeestään varhennettuna. Heidän keskimääräinen eläke on 800 euroa kuukaudessa. Naisten eläke on 670 euroa ja miesten 888 euroa.
- Viidesosa uuden eläkelajin hyödyntäjistä on yrittäjiä, kolme neljässtä työskentelee tai on viimeksi työskennellyt yksityisellä sektorilla.

Osittaisen vanhuuseläkkeen voi ottaa 61-vuotiaana

TYÖURAN LOPPUPÄÄSSÄ osittainen vanhuuseläke antaa vapaat kädet. Sen voi ottaa maksuun tai olla ottamatta. Rajoittavia sääntöjä on oikeastaan vain kaksi: tulee olla työeläkettä kerryttäneitä ansioita, jotta jotain voi osittaa ja ikää vaaditut 61 vuotta.

Monet ovat oivaltaneet, että osittainen vanhuuseläke tarjoaa heille joustavan mahdollisuuden yhdistää työnteko ja eläke.

Uusi eläkelaji tuli 2017 eläkeuudistuksessa. Vuonna 1949 tai sen jälkeen syntyneet ovat voineet ottaa osittaisen vanhuuseläkkeen aikaisintaan 61-vuotiaana. Vuonna 1964 syntyneillä alaikäraja nousee 62 ikävuoteen ja 1965 syntyneistä lähtien alaikäraja sopeutetaan elinajanodotteen muutokseen.

Kertyneestä eläkkeestä 61-vuotias voi ottaa osan maksuun: joko 25 tai 50 prosenttia. Eläkettä vähennetään pysyvällä 0,4 prosentin varhennusvähennyksellä jokaista varhennuskuukautta kohti. Esimerkiksi kaksi vuotta ennen oman ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää otettu osittainen vanhuuseläke pienenee 9,6 prosenttia. Se on normi-ikää aikaisemmin nostetun eläkkeen hinta, ja sen saaja maksaa pienempänä kuukausieläkkeenä.

Vähennys säilyy varhennetussa osuudessa myös vanhuuseläkkeen alkaessa osittaisen vanhuuseläkkeen jälkeen.

Kuten täyttä vanhuuseläkettä, myös osittaista vanhuuseläkettä tarkistetaan elinaikakertoimella.

Osittaisella eläkkeellä oleva voi työskennellä sen verran kuin haluaa. Siihen ei liity työaika- tai palkka-seurantaa.

Lisätietoja tästä ja muista eläke-etuuksista Työeläke.fi:ssä.

Anne Iivonen

”JOUSTOT OVAT EPÄONNISTUNEET”

Suomessa vieraillut professori Axel Börsch-Supan pitää OECD-maiden joustavia eläkeratkaisuja tehottomina. Ikärajan nosto ei voi kuitenkaan olla ainoa työkalu eläkeuudistuksia tehtäessä. Joustoja tarvitaan, koska kaikilla ei ole samoja edellytyksiä pidentää työuraa.

TEKSTI ANTTI KARKIAINEN | KUVA VESA LAITINEN

Suurin osa Euroopan joustavista eläkeratkaisusta on epäonnistunut, sanoo saksalainen professori **Axel Börsch-Supan** Max Planck Instituutista Münchenistä. Joustavuutta eläkejärjestelmissä tutkineen professorin mukaan joustoja sisältävät eläkeuudistukset nostivat 55–64 vuotiaiden työllisyysasteita lähes kaikissa maissa, myös Suomessa.

Todellinen vaikutus oli kuitenkin neutraali tai miinusmerkkinen: tehtyjen tuntien kokonaismäärä laski tai pysyi ennallaan kaikissa paitsi kahdessa maassa.

– Tulokset kertovat joustojen houkuttelevuudesta, suhteesta tulevaan eläkkeeseen: joko vapaa-aikaa sai liian halvalla tai työskentelystä ei palkittu tarpeeksi hyvin, Börsch-Supan kertoo.

Börsch-Supan vieraili syyskuussa Eläketurvakeskuksen tutkimusseminaarissa esittelemässä Economic Policy -lehdessä julkaistun Dangerous Flexibility -tutkimuksen tuloksia. Tutkimus käsittelee yhdeksän OECD-maan joustavia eläkeratkaisuja. Suomen osalta aineisto keskittyy vuoden 2005 eläkeuudistukseen, ja kattaa vuodet 1989–2013.

Hänen mukaan eläkejärjestelmien joustoja ei voi perustella työssäjaksamisella. Laajan SHARE-kyselyaineiston mukaan 60–69-vuotiaat eurooppalaiset arvioivat terveytensä suurin piirtein yhtä hyväksi. Vakavat terveysongelmat alkavat vasta 75 ikävuoden jälkeen.

JOUSTOT EIVÄT OLE YHDEN TEMPUN PONEJA

Eläketurvakeskuksen johtaja **Mikko Kauton** mukaan joustot eivät pidennä työuria yhtä tehokkaasti kuin eläkeiän nosto.

Ikärajan nosto ei voi kuitenkaan olla ainoa työkalu eläkeuudistuksia tehtäessä. Erilaisia toimenpiteitä ei pitäisi ajatella toisiaan poissulkevinä vaihtoehtoina. Molemmille on käyttöä, jos kokonaisuus on balanssissa.

– Eläkejärjestelmissä tarvitaan myös joustoja. Ei voi olettaa, että kaikilla on samat edellytykset pidentää työuria, kertoo Kautto.

SUOMESSA JOUSTOJA KIRISTETTY

Vuoden 2005 uudistuksessa eläkeikä muuttui joustavaksi: eläkkeelle pystyi siirtymään 63–68 ikävuoden välillä. Toisaalta joustoja karsittiin tiukentamalla osa-ajaeläkkeen ehtoja. Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä ja työttömyyseläkkeestä päätettiin luopua asteittain.

– Eläkkeelle siirtymisikä on toistaiseksi noussut varhaiseläkemuutosten takia, ei siksi, että vanhuuseläkkeen ikärajoista tehtiin joustavia, kertoo Kautto.

Viimeisin eläkeuudistus tuli Suomessa voimaan vuonna 2017. Ikärajamuutosten lisäksi otettiin käyttöön työuraeläke. Samalla luovuttiin osa-ajaeläkkeestä, joka korvattiin osittaisella vanhuuseläkkeellä.

Osittaisen vanhuuseläkkeen pitkäaikaisia vaikutuksia on liian aikaista arvioida. Se kuitenkin tiedetään, että eläkettä hyödyntäneistä 60 prosenttia jatkaa työssä normaalisti, kun taas 40 prosenttia on vähentänyt työpanostaan tai lopettanut työnteon. ■

Ei voi olettaa, että kaikilla on samat edellytykset pidentää työuria.

Johtaja Mikko Kautto, Eläketurvakeskus

Joko vapaa-aikaa sai liian halvalla tai työskentelystä ei palkittu tarpeeksi hyvin.

Professori Axel Börsch-Supan, Max Planck Instituutti

Axel Börsch-Supan vieraili syyskuussa Eläketurvakeskuksen tutkimusseminaarissa.

Eläkeläisten taloudellinen tyytyväisyys – ristiriitainen ilmiö

Eläkeläiset ovat nuorempia väestöryhmiä tyytyväisempiä taloudelliseen tilanteeseensa. Tämä on ristiriitainen havainto, sillä eläkeläisten tulotaso on nuorempia väestöryhmiä matalampi. Ilmiötä kutsutaan tyytyväisyysparadoksiksi.

Liisa-Maria Palomäki
Tutkija
Eläketurvakeskus

VÄITÖSKIRJASSANI TUTKIN, voisiko paradoksi selittyä erilaisilla toimeentulovertailuilla. Keskeisiä näkökulmia olivat vertailut eri väestöryhmiin ja omaan aiempaan taloudelliseen tilanteeseen.

Eläkkeelle siirtymiseen liittyy mielikuva toimeentulon heikkenemisestä. Kuitenkin vastoin yleistä mielikuvaa, vanhuuseläkkeelle siirtyvien kokemusten seuranta osoitti toimeentulokokemusten heikkenevän Euroopan maissa keskimäärin vain hieman.

Tulokset osoittivat sekä eläkereitin että asuinaan taloudellinen kontekstin muokkaavan Euroopan maissa asuvien ikääntyneiden kokemuksia toimeentulon riittävyydestä ehkä odottamattomalla tavalla, ikääntyneiden tosiasiallista tulotasoa enemmän.

ELÄKKEELLE SIIRTYMINEN on kuitenkin yksilöllinen prosessi. Moni eläköityy työstä, mutta eläkkeelle siirrytään myös työttömyydestä tai muusta työelämän ulkopuolisesta toiminnasta. Työstä eläköityville tulot usein putoavat ja työttömillä nousevat, muiden tilanteeseen liittyy enemmän epävarmuutta.

Tulomuutoksen huomioiminen ei kuitenkaan poistanut sitä tosiasiaa, että työstä siirtyvien kokemukset heikkenevät ja erityisesti työttömyydestä ja mutta myös muusta toiminnasta siirtyvien paranevat eläköityessä.

Nykytilanteen vertailu käy eläkkeelle siirryttäessä siis myös suhteessa edelliseen työmarkkina-asemaan. Riittävyysarvioihin saattaa vaikuttaa rahan lähde, eli työ tai jokin sosiaaliturvan muoto.

VERTAILUT TOISIIN eläkeläisiin muokkaavat toimeentulokokemuksia. Joku pärjää pienemmällä,

Kokemus toimeentulosta on moniulotteinen ilmiö.

kun toiselle runsaatkaan tulot eivät riitä.

Aiemmissa tutkimuksissa eläkeläisten vertailuryhmän on oletettu koostuvan toisista eläkeläisistä ja pysyvän samana ikääntymisen eri vaiheissa. Tässä tutkimuksessa tarjolla oli kolme mahdollista vertailuryhmää; koko väestö, työikäiset ja eläkeläiset.

Tulokset kuitenkin osoittivat toisten eläkeläisten toimivan sekä nuorempien että vanhempien vanhuuseläkeläisten vertailuryhmänä. Päätelmiä ei tehdä koko väestön tilanteen perusteella.

Yllättävämpää kuitenkin oli tulos muiden samassa maassa asuvien eläkeläisten tulojen vaikutuksesta. Niissä Euroopan maissa, joissa eläkeläisten keskitulot olivat korkeammat, arvioitiin omat tulot riittämättömämmäksi ja päinvastoin. Tulos voi kertoa korkeamman elintason kasvattamista kulutusta koskevista odotuksista.

Eläkeläisten tai koko väestön tuloeroilla ei ollut yhteyttä kokemuksiin. Tästä voi päätellä, että kokemukseen omasta toimeentulosta näyttäisi siis vaikuttavan loppujen lopuksi havainnot lähiympäristössä olevien samakaltaisten ihmisten toimeentulosta. Todennäköisesti eläkeläisten elämänpiirissä on enemmän eläkeläisiä, ja vertailuryhmän valinta on luonteva.

TOIMEENTULOKOKEMUS on moniulotteinen ilmiö. Tutkimus ei selittänyt tyytyväisyysparadoksia, mutta osoitti eläkeläisten toimeentulokokemuksen muodostuvan suhteessa toisiin ihmisiin ja omassa elämässä tapahtuviin muutoksiin.

Luonnollisesti myös taloudellisilla ja muilla resursseilla on merkitystä. Matalat tulot, heikko terveys ja matala koulutustaso vähentävät taloudel-

lista tyytyväisyyttä Euroopan laajuisesti.

Sukupuolten välillä kokemuksissa ei ole eroa Suomessa. Muualla Euroopassa naiset kokevat hieman enemmän vaikeuksia. Myös yksin asumisella on selkeämpi yhteys kokemuksiin Euroopassa kuin Suomessa.

Kokonaisuudessaan eläkeläisten kokemukset toimeentulosta ovat hieman työssä käyviä heikompi, mutta selkeästi työttömiä ja muita väestöryhmiä parempia. ■

Väitöskirja eläkeläisten toimeentulokokemuksista

LIISA-MARIA PALOMÄEN väitöskirja koostuu neljästä artikkelista ja yhteenvetoluvusta. Tilastolliset analyysit perustuvat Suomalaisten hyvinvointi ja palvelut -kyselytutkimuksiin vuosilta 2004, 2006 ja 2009 sekä eurooppalaisen tulo- ja elinoloaineiston EU-Silc:n poikkileikkaus ja pitkittäisaineistoihin vuosilta 2005–2013.

Pensioners' subjective economic well-being in European countries: Comparisons behind the income satisfaction paradox. Finnish Centre for pensions, Studies 04/2018. Finnish centre for pensions: Helsinki

TOIMEENTULOVAIKEUKSIEN YLEISYYS EUROOPASSA

Vakavimpia toimeentulovaikeuksia kokeneet

- vanhuuseläkeläiset 9 %
- työssäkäyvät 5 %
- työttömät 24 %
- muut 16 %

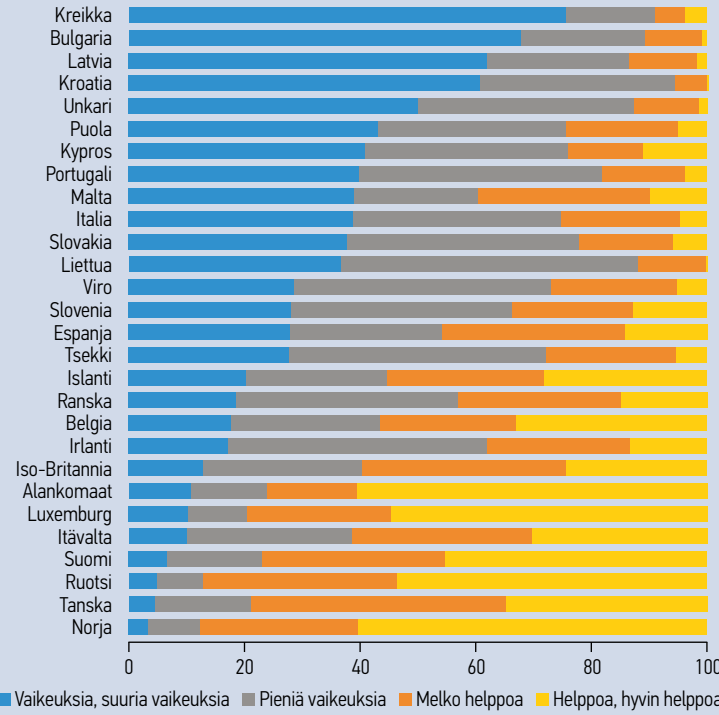
Toimeentulo muuttui eläkkeelle siirryttäessä

- ääripäinä Kreikka -0.62 ja Puola +0.19 (keskiarvo)

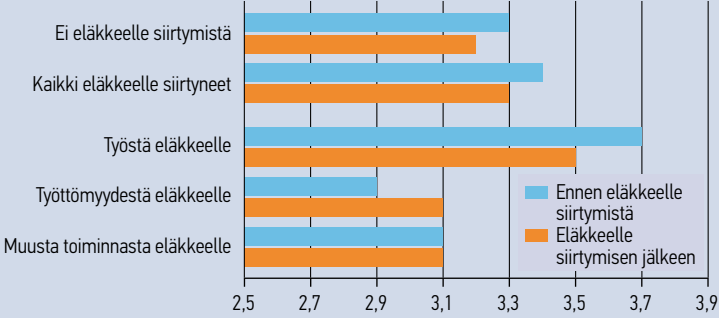
Toimeentulovaikeudet Suomessa tuloryhmittäin

- 1. desiili 48 %
- 5. desiili 35 %
- 10. desiili 6,5 %
- (vuodelta 2006)

Vanhuuseläkeläisten kokemukset toimeentulon riittävyydestä Euroopan maissa 2010–2013, %

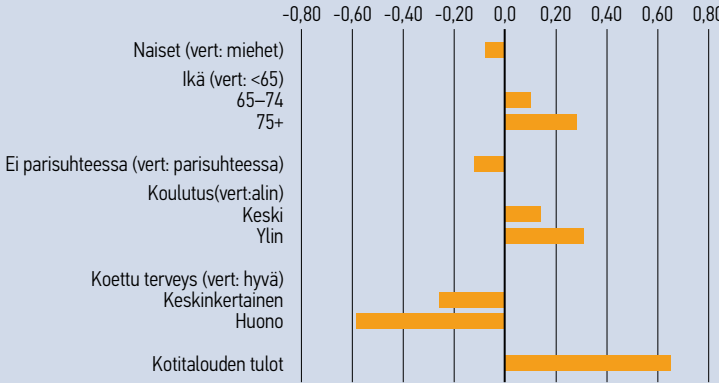

55 vuotta täyttäneiden kokemukset toimeentulon riittävyydestä Euroopan maissa 2010–2013 eläkkeelle siirtymisen mukaan, ka

Kokemuksen muutos yksikköinä, kun muiden tekijöiden vaikutukset on huomioitu

Yksilötekijöiden ja toimeentulon riittävyyden yhteydet vanhuuseläkeläisillä Euroopan maissa 2005–2011

Toimeentulokokemus: kotitalouden tulojen riittävyys menojen kattamiseen, asteikko 1 (suuria vaikeuksia) – 6 (hyvin helppoa)

A1 osoittaa kuulumisen lähtömaan sosiaaliturvaan

AUTOMATIikka TULI AVUKSI VAKUUTTAMISRATKAISUISSA

Ulkomaille töihin lähtevä pakkaa mukaansa muutakin kuin salmiakkia ja ruisleipää. Monille niitäkin haluttavampi matkaeväs on A1-todistus.

TEKSTI ANNE IIVONEN | KUVITUS JOUKO OLLIKAINEN

Ulkomaille työhön lähtevä voi säilyttää kytken kotimaan sosiaaliturvaan ja etuuksiin ja välttyä kohdemaan sivukuluilta. Tämän hän osoittaa A1-todistuksella. Todistuksen voi saada, kun lähtee tilapäisesti työhön EU-maahan tai maahan, jonka kanssa Suomella on sosiaaliturvasopimus.

Todistuksella on iso voima kohdemaassa. Sillä pysyy osoittamaan, että on siirtynyt toiseen maahan työskentelemään esimerkiksi ns. *lähetettynä työntekijänä*.

RATKAISUN A1-todistuksen saamisesta tekee Suomessa ainoastaan Eläketurvakeskus. Eläkelaitokset ohjaavat työnantajat näissä tilanteissa Eläketurvakeskuksen puoleen.

Kehityspäällikkö **Karoliina Nurmi** Eläketurvakeskuksen lakiosastolta kertoo, että kätevinä on jättää hakemus Eläketurvakeskuksen sähköisessä palvelussa. Näin käsittely nopeutuu. Useat maat ovat kiristäneet

lainsäädäntöään, ja työntekijää pyydetään esittämään A1-todistus heti työskentelyn alussa. Tästä tulee usein haasteita työnantajille, kun todistus pitäisi saada heti ja projektit ovat alkamassa.

– Automatisoimme hakemuskäsittelymme. Tällä hetkellä kone ratkaisee jo yhden kolmasosan hakemuksista sekä lähettää valmiin A1-todistuksen suoraan paluupostissa työnantajalle ja työntekijälle, Nurmi kertoo.

Kaikesta ei automatiikalla ja valmiiksi koodatuilla kaavoilla selvitä, mutta ratkaisevan hyödyllisiksi uudet sovellukset ovat osoittautuneet. Ulkomaanvakuuttamisen asiantuntijoiden käsiin hakemus tulee siinä vaiheessa, kun tilannetta pitää tarkastella lähemmin.

– Soveltamissäännöksiä on noin 250. Niitä vasten asiantuntijamme on pystyttävä ratkaisemaan asiak-

Onneksi robotti ja automatisaatio hoitavat pitkälti rutiinityön ja vapauttavat aikaa vaativampiin ratkaisuihin.

Karoliina Nurmi, Eläketurvakeskus

kaan kokonaistilanne. Onneksi robotti ja automatisaatio hoitavat pitkälti rutiinityön ja vapauttavat aikaa vaativampiin ratkaisuihin, Nurmi kertoo.

Laki velvoittaa Eläketurvakeskuksen selvittämään lähtijän oikeudet ja myöntämään todistuksia, jolla ulkomailta työtä tekevä osoittaa olevansa lähetettävään sosiaaliturvan ja -vakuutusten piirissä.

Jos lähetetyn työntekijän statuksen ehdot eivät täyty, ohjataan hakeutumaan työskentelymaan sosiaaliturvan piiriin. Tällöin sovelletaan pääsääntöä, jonka mukaan henkilö vakuutetaan työskentelymaassaan.

ULKOMAANTYÖN vakuuttamisessa eteen tulevat tilanteet eivät ole yksinkertaisia. Esimerkiksi hakija ilmoittaa työskentelevänsä muutaman viikon nyt Ranskassa, loppuvuodesta Saksassa – hetken aikaa apurahansaajana ja myöhemmin työsuhteessa.

Asiantuntijan pääteltäväksi tulee, onko kyseessä kahden maan tilanne vai pääsäännön mukainen vakuuttaminen eli vakuutetaanko työskentelymaan mukaan. Usein tarvitaan lisätietoja työskentelyn kestosta ja siitä, mitä tekee väliajoilla.

– Variaatioita on runsaasti. Meillä on apuna soveltamisohjeet ja käytänteet, koska asetus ja EU-tuomioistimen soveltamiskäytäntö ovat ympäröivä, ulkomaanvakuuttamisen tiimistä vastaava Nurmi kertoo.

Eläketurvakeskuksen asiantuntijat tekevät myös paljon yhteistyötä naapurimaiden kanssa asioiden selvittämiseksi.

HAKEMUKSIA TULEE jatkuvasti lisää, jopa ruuhkaksi asti. Nurmen työpari, kehityspäällikkö **Teemu Puranen** tuntee automaatiosovellusten mahdollisuudet. Hän on vastannut sovellusten kehittämisestä ja uusien palvelumuotojen käyttöön saamisesta.

Viime vuonna Eläketurvakeskus antoi lähes 10 500 henkilölle A1-todistuksen. Myönnettyjen todistusten

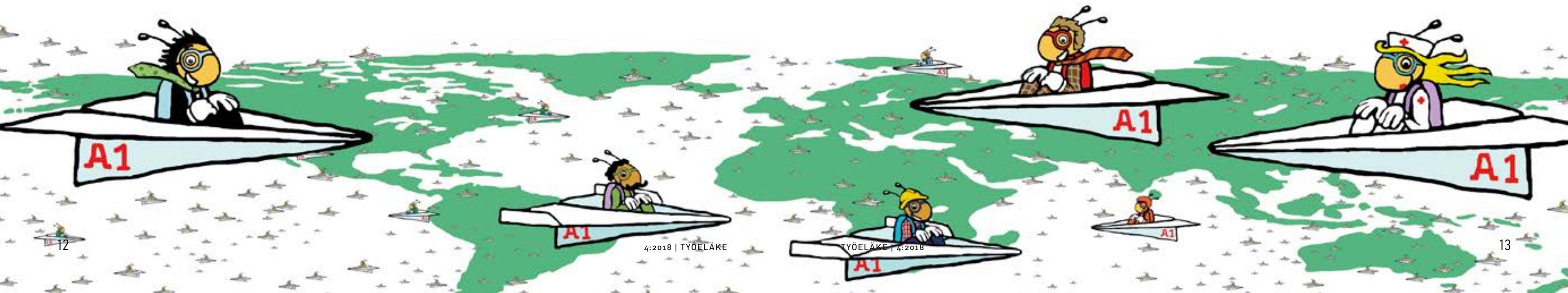
MIKÄ ON A1-TODISTUS?

- A1-todistus osoittaa, minkä maan sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan. EU-säännösten mukaan henkilöön tulee soveltaa vain yhden maan lainsäädäntöä kerrallaan. Pääsääntö on, että työ vakuutetaan työskentelymaan mukaan.
- Pääsäännöstä ovat poikkeuksina esimerkiksi lähetetyt työntekijät ja yrittäjät sekä useassa maassa työskentelevät henkilöt.
- Tällöin lakisääteisiä sosiaalivakuutusmaksuja ei makseta työskentelymaahan, vaan todistuksen myöntäneeseen maahan.
- Suomessa Eläketurvakeskus antaa A1-todistuksen. Todistus suositellaan haettavaksi sähköisen hakemuspalvelun kautta.

MITÄ HYÖTYÄ A1-TODISTUKSESTA?

- A1-todistus määrää, että ulkomaantyötä teettävä yritys maksaa sosiaalivakuutusmaksut Suomeen.
- Työntekijän eläke karttuu tällöin Suomen lainsäädännön mukaan. Lisäksi esimerkiksi sairauspäivärahat saadaan Suomesta.
- Henkilö kuuluu työskentelyvaltion sosiaaliturvaan, jos todistusta ei ole. Tällöin sovelletaan vakuuttamisen pääsääntöä eli vakuutus-turva määräytyy työskentelymaan mukaan.
- Eläketurvakeskus myöntää todistuksen, lähettää sen hakijalle sekä ilmoittaa myöntämästään A1-todistuksesta Kelalle ja eläkelaitokselle.
- Kela lähettää eurooppalaisen sairaanhoitokortin toisessa EU-maassa työskentelevälle.

Lisätietoa A1-todistuksen hakemisesta Etk.fi-verkkopalvelussa.

määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Trendi on jyrkentynyt viimeisen kuuden vuoden aikana.

Kuluvan vuoden määrät näyttävät kasvaneen vielä aiempaakin voimakkaammin ja kesäkuuhun mennessä

on saapunut sähköisiä hakemuksia yhtä paljon kuin koko edellisvuonna yhteensä. Lähetetyn työntekijän hakemuksista lähes puolet saapui viime vuonna sähköisen asiointipalvelun kautta. Tänä vuonna arviolta noin 2/3 hakemuksista tulee sähköisesti.

– Laajensimme sähköisen hakemuspalvelun myös hen-

kilöasiakkaille. Tämä oli asiakaspalvelun parantamisen lisäksi tarpeellista myös hakemuskäsittelyn kannalta. Vain sähköisenä saapuneet hakemukset saadaan ratkaistua automaattisesti, Puranen täydentää.

Sähköisten palveluiden käyttäjänä asiakas voi näin tarkistaa vireillä olevan asiansa tilan ulkomaan eläkehakemuksen ja lähetetyn työntekijän todistuksen osalta.

– Yhtä lailla automatiikka on avuksi Suomeen tiedoksi tulneiden todistusten käsittelyssä. Viron todistuksista tulee enää murto-osa käsityönä tehtäväksi. Näissä tilanteissa robotti tarkastaa, onko henkilö yhtä aikaa Suomen vakuutuksessa ja ohjaa selvittävät asiat suoraan käsittelijöille. Aikaa vapautuu näin syventymistä vaativaan työhön.

– Valtavan edistysaskelen käytännön töihimme saimme automaattiosovelluksen huolellisella räätälöinnillä, Puranen ja Nurmi kertovat.

ENSI VUONNA sähköinen asiointi laajenee, kun sosiaaliturvatietojen sähköisen tietojen vaihdon (EESSI) myötä EU:n alueella viestit suihkivat bittiavaruudessa xml-tiedostoina. ■

Soveltamissäännöksiä on 250. Niitä vastaan on pystyttävä ratkaisemaan asiakkaan monimutkainen kokonaistilanne.

Karoliina Nurmi, Eläketurvakeskus

Mobiilin sosiaaliturvan lakipaketti tuo selkeyttä Kela-käytäntöihin

MOBIILIN SOSIAALITURVAN uudistuspaketin käsittely alkaa lokakuun puolivälissä eduskunnassa. Se on yksi **Sipilän** hallituksen päättävistä kärkihankkeista. Työeläkekeitä koskevia sääntöjä ei tässä lakipaketissa muuteta, muutokset koskevat Kela-etuuksia.

– Sosiaaliturvaetuudet ja esimerkiksi Kelan lapsilisät ihminen mieltää usein tunnepohjalta, tietää sosiaali- ja terveysministeriössä uutta lakipakettia valmistellut neuvotteleva virkamies **Henna Huhtamäki**.

ASUMISPERUSTEISEN sosiaaliturvan uudistuspaketissa tarkentuu katse rahana maksettavien sosiaalivakuutuksen Kela-etuuksiin.

Lakipykälät vaikuttavat kaikkiin, jotka liikkuvat tilapäisesti tai pysyvämminkin ulkomailla tai tulevat muista maista Suomeen. Ulkomaan lomamatkoja ei tässä kuitenkaan tarkoiteta.

– Selkeyttä on pidetty lainvalmistelussa johtotähtenä, sillä laki oli ajan myötä muotoutunut tilkkutähtiksi. Nykyisen lain säätämisyhteisöä 1994 maailma on muuttanut ympärillämme, sanoo Huhtamäki.

– Tietysti tavoittelemme sitä, että ihmiset tulisivat tietoisemmiksi sosiaaliturvaan jo siinä vaiheessa, kun suunnittelevat ulkomaille muuttoa, hän sanoo.

Uuden lakipaketin säännökset on kaavailtu tulevan voimaan ensi huhtikuun alusta, jotta muutoksista ehditään viestiä ihmisille ajoissa.

Työstä kertyneeseen työeläkkeeseen sovelletaan työeläkelainsäädäntöä, ja se kattaa ansioperusteisen eläketurvan. Näihin ei asumisperusteisen mobiilin sosiaaliturvan paketissa kajota. Asumisperusteisesti määräytyvät tyypillisesti muun muassa sairausvakuutus ja perhe-etuudet, joita siinä tarkastellaan.

– Useissa tapauksissa Suomesta ulkomaille lähtevän olisi järkevää selvittää kohdemaan sosiaaliturvan laajuus. Sillä saattaa paremminkin toimia se, että haakeutuu kohdemaan tarjoamien etuuksien piiriin, lakimuutoksen valmistelusta vastannut Huhtamäki sanoo.

Mutta kuitenkin ihmiset usein haluavat Suomen turvan. Monelle lähtijälle merkaa enemmän turvallisuuden tunne ja tietoisuus siitä, että repussa ovat mukana Suomen Kela-etuudet ja lapsilisät. Kelan asiointi-palvelussa voi tarkastella, miten eri elämäntilanteet vaikuttavat sosiaaliturvan määräytymiseen.

Lakiuudistus helpottaa muun muassa Suomeen kausityötä tekemään tulevia pääsemistä etuuksien piiriin.

– Se on konkreettinen tavoiteltu muutos, Huhtamäki sanoo.

Tyypillisesti Suomeen kausiluonteisesti työntekijöitä tulee muista maista maatalousalalle (luonnonmarjan poimijat eivät kuulu lain piiriin) sekä matkailu- ja rakennusalle.

Ulkomaantyön tilanteiden sosiaaliturvan säännöksiä miettiineet ovat todenneet, että nykyinen enimmäisaika lähetettynä työntekijänä EU-alueen ulkopuolella (kaksi perättäistä viiden vuoden jaksoa) on liiankin pitkä aika.

Nyt ajatellaan, että kytkös lähtömaahan löyhtyy jo siinä ajassa. EU-alueella pääsääntöisesti vakuutusturva tulee työskentely- ja asuinmaan mukaan.

Anne Iivonen

Miten käy, jos talouskasvu tyssää?

TALOUS JA TYÖLLISYYS kasvavat tuntuvasti. Lähes vuosikymmenen mittainen taantuma on ohi. Valtioneuvoston ennusteissa valtion velanotto juokseviin menoihin loppuisi jo 2021. Ilmassa on nousukauden merkit. Tilastokeskuksen määritelmän mukainen työllisyysaste on jo saavuttanut vuoden 2008 tason, jolloin työllisyysaste oli korkeimmillaan sitten vuoden 1990.

Miksi kukaan siis maalailisi uhkakuvia uudesta lamasta, kun juuri edellisestä päästiin? Eikö tässä ole ainakin vuosikymmen edessä, ennen kuin seuraava voi koittaa?

Nykyinen kasvu toki näyttää vakaalta. Talouden mittarit eivät puhu sen puolesta, että olisimme minikään jyrkänteen reunalla. Jos kuitenkin pidämme kahden edellisen laman alkamisvuosien erotusta ennusteena talouden sykleille, seuraava vapaa-pudotus – ja siten myös uusi valtion velkakierre – koittaisi ehkä vuosina 2023–2026.

Helposti talouden syklejä pohtiessa sortuu ns. pelurin virhepäätelmään; se että pitkään menee huonosti, ei vaikuta parantavasti tulevaisuuden oloihin. Lisäksi on likinäköistä pitää Suomea globaalien taloussuhdanteen mittarina, koska taloutemme kasvurykäys on syystä tai toisesta vuosia verrokkimaita jäljessä.

KESTÄVYYSVAJEEN ratkaisemiseen pyrkivissä toimenpiteissä on paljon painotettu työllisyyden kasvattamista, koska Suomessa karhunosa julkisista menoista katetaan arvonlisäveron ohella juuri palkkatulojen veroilla ja veroluonteisilla maksuilla, joihin myös ansioeläkemaksut kuuluvat.

Työllisyyden kasvun suhteen alamme kuitenkin olla jo äärirajoilla – ainakin nykyisillä rakenteilla.

Teknologian kehitys saattaa nakertaa monen leipää ja toisaalta muuntaa palkkatuloja.

Tilastokeskuksen heinäkuun 2018 työttömyysasteen trendi oli 7,3 prosenttia, kun taas NAI-RU-arviot rakenteellisesta työttömyydestä liikkuvat samalla tasolla. Toisin sanoin: vaikka BKT kasvaisi edelleen, työllisyys tuskin paranee tästä muutoin kuin tilapäisesti, elleivät työllistymisen edellytykset tai itse työvoima muutu jollakin yllättävällä tavalla.

Palkkauskustannusten nettokorottaminen eläkemaksuja nostamalla taas kasvattaisi rakenteellista työttömyyttä. Palkkatyön eläkemaksujen kasvun varaan laskeminen eläkejärjestelmän ja julkisen sektorin rahoittamiseksi ei siis ole enää realistista. Kun talous nyt jatkaa kasvuaan, se on pian työpaikatonta kasvua.

TAPAMME RAHOITTA julkisia palveluita on visioitu kasvavan väestön ja työvoimavaltaisemman tuotannon aikakautena, johon ei ole mitään uskottavaa paluuta.

Suomen työttömyysasteen pitkän aikavälin trendi on ollut noin yhden prosenttiyksikön kasvu per 20 vuotta sitten toisen maailmansodan. Työikäisen väestön osuus on laskussa, eikä korkeasti koulutettujen, työikäisten ulkomaantyöntekijöiden tulvaa Suomeen ole nähtävissä. Teknologian kehitys saattaa nakertaa monen leipää ja toisaalta muuntaa palkkatuloja virtuaalivuokratuloiksi.

VANHAAN MALLIIN ei voi jatkaa. Täytyisi uudelleen harkita eläkejärjestelmän ja muun julkisen sektorin rahoitus pohjaa – tai sitten keksiä toisenlaiset määritelmät sille, mihin sosiaalivakuutuksella ja palveluilla pyritään. Aikaa on seuraavaan kriisiin. ■

LILJA TAMMINEN

Kolumnistimme on politiikkaa kommentoiva digitalisaatiotutkija ja työskentelee teknologiayrityksessä operatiivisena johtajana.

Apurahakirjailijana tulini huomaamaan:

SYSTEEMI LOKEROI

Apurahatyössä en voi koskaan tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu, toteaa kirjailija Elina Rouhiainen.

TEKSTI HANNA HÄNNINEN | KUVAT KAROLIINA PAATOS

Vapaus, vastuu ja unelmat vaihtelevat kirjailijan arjessa. Sinnikäs 30-vuotias **Elina Rouhiainen** elää unelmaansa, joka on saatettu periksiantamattomuudella, kovalalla työllä ja hitusella onnea.

LOKEROITUMINEN ÄRSYTTÄÄ

Vielä muutama vuosi sitten Elina Rouhiainen työskenteli osa-aikaisesti kirjakaupassa, opiskeli yliopistossa, viimeisteli ensimmäistä kirjaansa ja toimi freelance-kirjoittajana. Monimuotoinen rooli aiheutti päänvaivaa muun muassa verottajan ja eläkelaitosten kanssa asioidessa.

– Ongelma systeemissä on se, että sun oletetaan olevan jotakin päätoimisesti. Se ei vaan enää nykypäivänä kovinkaan useasti mene niin, Rouhiainen hymähtää.

UNELMAA SEURAA EPÄVARMUUS

Rouhiainen on aina halunnut kirjoittaa. Varsinainen päätös ryhtyä päätoimiseksi kirjailijaksi kypsyi opintojen loppumetreillä. Ensimmäinen kustannussopimus, ensimmäinen apuraha ja freelancerina työskentely sinetöivät valinnan.

– Kun sain ählättyä tutkintoni kasaan, tilanteeni kirjoittamisen suhteen oli jo sen verran hyvä, että uskaltauduin luopumaan osa-aikaisesta kirjakaupan myyjän työstäni. Olen vieläkin aika hämmennyt, että haaveeni on toteutunut.

Matkaansa täyspäiväiseksi kirjailijaksi hän kuvaa yllättävän kivuttomaksi.

– Mulla ei ole koskaan ollut yhtä kokoaikaista päätyötä. Oon aina tehnyt osa-aikaisia palvelualan töitä, kirjoittamista ja muuta silpputyötä. Sen takia mun on ollut varmaan helpompi hyväksyä alan epävarmuus ja ottaa hyppy tuntemattomaan, hän kertoo.

KOLLEGOILTA APUA ONGELMIIN

Rouhiainen sai vuosia putkeen erilaisia pienempiä apurahoja, joiden summat vaihtelivat tuhannesta eurosta ylöspäin. Vasta ensimmäisen isomman apurahapäätöksen saatuaan hän joutui tutustumaan ”johonkin ihmeelliseen maatalousyrittäjien eläkevakuutukseen.”

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela huolehtii myös apurahansaajien eläketurvasta eli vakuuttaa apurahatyöskentelynä tehdyn työn.

– Alalle pääsy on monelle niin suuren unelman täyttyminen, ettei sosiaaliturva ole ensimmäisenä mielessä. Se tulee ajankohtaiseksi vasta kun on pakko, kirjailija toteaa.

Oman haasteen apurahansaajien sosiaaliturvaan tuo alan monimuotoisuus. Ei ole poikkeavaa, että kirjailijalla on samanaikaisesti työsuhde, yrittäjätoimintaa

Ei ole poikkeavaa, että kirjailijalla on samanaikaisesti työsuhde, yrittäjätoimintaa ja apurahoja.

Elina Rouhiainen, kirjailija

Projektiluontoiset ja päällekkäiset työt ovat jatkossakin Elina Rouhiaisen arkea. Hän toivoo, että sosiaaliturva seuraisi ketterämmin muuttuvan työelämän tarpeita.

KUKA?

Elina Rouhiainen

- Syntynyt Vantaalla 1988.
- Kirjoittanut kirjasarjat Susiraja sekä Väki. Väen toinen osa julkaistiin syyskuussa.
- Voitti Topelius-palkinnon 2018 teoksellaan Muistojenlukija.
- Harrastaa karatea, lenkkeilyä ja joogaa.
- Kuvaa itseään termeillä luova, sinnikäs ja pulpahteleva.
- Kirjailijan kotisivut www.elinarouhiainen.com.

Apurahat tuovat turvaa ja vapautta kirjoittamiseen, mutta niiden saaminen ei ole itsestäänselvää. Mitä sitten, jos en joku vuosi saakaan apurahaa, kirjailija pohtii.

ja apurahoja. Tarkkojen ohjeiden saaminen koetaan hankalaksi.

– Apurahansaajan eläketurvaa ei selvitetä chatbotin kanssa, hän sanoo.

Elina oli sinnikäs ja otti selvää, mutta kokemus vetää mielteliääksi.

– Alan mielikuva on se, että ei kukaan tiedä meidän asioista. Jos eläkelaitoksesta löytyy yksi ihminen, joka tietää meidän tilanteesta jotakin, on aika haastavaa saada hänet kiinni.

– Kollegat tietävät todennäköisesti enemmän kuin suurin osa virkailijoista, Rouhiainen toteaa.

Epävarmuus painoi myös Elinaa hänen selvittäessään sosiaaliturvaansa ensimmäistä kertaa.

– Yritin vain olla ajattelematta monimutkaista tilannettani. En ihan oikeasti tiennyt, jos tässä ti-

lanteessa olisi sattunut jotakin, kuka olisi ottanut kopin.

Hän pelkäsi, ettei kukaan.

Toivoi vain, ettei mitään työkykyä uhkaavaa tapahtuisi. Nyt jälkepäin hän toteaa, että kynnys lähteä selvittämään vastuutahoa olisi ollut tosi iso.

VALOISA TULEVAISUUS

Kirjailijan työt ovat imaisseet Elinan hyvään pyörteeseen. Palkitun Väki-kirjasarjan toinen osa julkaistiin syyskuussa. Trilogiasta toteutetaan myös tv-sarja, josta kirjailija on erityisen innoissaan.

Luotto tulevaisuuteen on kova, ja apurahan turvin kirjoittaminen jatkuu päätoimisesti ainakin seuraavan vuoden. Uusia ideoita riittää pitkälle tulevaisuuteen, mutta realistinen kirjailija tietää alan olevan epävarma.

– Alan kauneus ja kauheus on siinä, ettet voi koskaan tietää mitä tapahtuu. Bestseller saattaa pamahtaa yllättäen, mutta harvoin niin käy. Työ on pitkälti odotusten ja realiteettien vuoristorataa, Rouhiainen pohtii.

Vaikka apurahansaajan sosiaaliturva on tullut kirjailijalle ajan myötä tutuksi, yksi kysymys kaippaa edelleen vastausta.

– Eläketilanteeni on mulle tosi epäselvä, ja niin se on varmaan monelle muullekin kirjailijalle. Mulle on täysi mysteeri, mistä voisin selvittää sen, paljonko mulle kertyy eläkettä. ■

Elinan ratkaisuehdotukset

Apurahansaajan sosiaaliturvasta Elinan kaippaa konkreettista tietoa. Nämä hän muuttaisi ensiksi:

1 OHJEET SELKEIKSI

"Olisi kiva saada selkeämpiä ohjeita siihen, missä vaiheessa pitää ottaa mitään vakuutuksia, ja mitä niillä vakuutuksilla oikeasti saa."

2 TIEDOT JULKI NETTIIN

"Liitot ovat tärkeitä viestinvälittäjiä, mutta tietoa olisi kiva saada myös netistä."

3 VIRANOMAISYHTEISTYÖTÄ

"Olisi hienoa, jos viranomaiset tekisivät tässä enemmän yhteistyötä."

4 YHDELTÄ LUUKULTA

"Ei haittaisi, jos asiat olisi ilmaistu netissä konkreettisesti, selkeästi ja yhdessä paikassa."

MYEL-vakuuttamisen asiantuntija Leena Vehkomäki palvelee apurahansaajia

Apurahansaajan vakuutuskausi on keskimäärin yhdeksän kuukautta, kun maatalousyrittäjän työura mitataan vuosikymmenissä. Melassa Leena Vehkomäki työskentelee näiden molempien vakuutusasiakkaiden turvasta huolehtien.

TEKSTI MARKKU PULKKINEN | KUVAT KAROLIINA PAATOS

TURVAA SILPPUUNTUVAAN ARKEEN

Apurahansaajat ovat solahtaneet luontevasti maatalousyrittäjien joukkoon, vaikka asiakasryhmien työurat poikkeavatkin toisistaan aika lailla.

– Pystymme kuitenkin palvelemaan molempia asiakasryhmiä hyvin, Melan vakuutustiimin vetäjä **Leena Vehkomäki** kertoo.

SILPPUISEN ARJEN MOSAIIKKI

MYEL-vakuutus tuo tärkeää turvaa taiteilijoiden ja tutkijoiden silppuuntuvaan työarkeen. Apurahansaajat ovat olleet lakisääteisen työeläketurvan piirissä kymmenen vuotta, ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela, on hoitanut apurahalla työskentelevien eläkevakuutusta koko tämän ajan.

Apurahansaajien lyhyitä työpätkiä kuvaa sekin, että Melan vuosittain tekemästä 13 000 eläkevakuutus päätöksestä lähes puolet koskee apurahansaajia, vaikka heidän osuutensa Melan 60 000 asiakkaan kokonaismäärästä on vain viitisen prosenttia.

Mela on ehtinyt kymmenen vuoden aikana vakuuttaa yli 20 000 apurahansaajaa. Vanhuuseläkettäkin

maksetaan Melasta apurahan perusteella jo 150 eläkkeensaajalle.

Apurahansaajat teettävät eläkelaitokselle paljon työtä, mutta Melassa yli neljännesvuosisadan työskennellyt Vehkomäki on tyytyväinen tuoreimpaan asiakasryhmään.

– Apurahataiteilijat ja -tutkijat ovat tuoneet uudenlaista tekemistä 13 toimihenkilön vakuutustiimiimme. Apurahansaajien kanssa työskentelyssä parasta on erilaisten soveltamishaasteiden ratkaiseminen, Vehkomäki iloitsee.

Leena Vehkomäellä on 27 vuoden kokemus maatalousyrittäjien ja apurahansaajien palvelemisesta.

– Melaan minut vetivät aikanaan maatalousalan opinnot ja tausta maitotilalta Janakkalasta. Tykkään työstäni ja mukavien ja osaavien työkavereiden kanssa hommat sujuvat, Vehkomäki hymyilee.

MYEL TEHTY TUTUKSI

Apurahansaajat tietävät Vehkomäen mukaan jo melko hyvin, milloin MYEL-vakuutus pitää

– Järjestelmä on nyt hyvä ja huomioi riittävästi työelämän sirpaloitumisen työ- ja yrittäjyysjaksoihin, MYEL-vakuuttamisen asiantuntija Leena Vehkomäki sanoo.

Apurahakaudet ja palkkatyöt vaihtelevat nopeaan tahtiin. Vakuutuksen joustavuus on siksi tärkeää.

Tiiminvetäjä Leena Vehkomäki, Mela

Tiiminvetäjä Leena Vehkomäki on ollut alusta alkaen suunnittelemassa ja toteuttamassa apurahoilla työskentelevien taiteilijoiden ja tutkijoiden lakisääteistä eläketurvaa.

KUKA?

Leena Vehkomäki

- **Ikä:** 52-vuotias
- **Työ:** Tiiminvetäjä, Melan vakuutus- ja hyvinvointiyrityksissä.
- **Parasta työssä:** Työn merkitys asiakkaiden sosiaaliturvaan ja koko elämään. Työyhteisö.
- **Perhe:** aviomies ja 16- ja 22-vuotiaat pojat, asuu Kirkkonummella
- **Harrastukset:** Käsityöt. Toimii joukkueenjohtajana amerikkalaisen jalkapallon Roosters-seurassa.

MYEL-vakuutus turvaa apurahansaajan arkea

MYEL-VAKUUTUS on apurahansaa-
jalle pakollinen, kun apurahakausi
kestää yli neljä kuukautta ja apu-
rahan suuruus on vähintään 319
euroa kuukaudessa.

Apurahan tulee olla myönnetty
Suomesta ja apurahansaajan on
kuuluttava Suomen sosiaaliturvan
piiriin.

Apurahansaajien eläkevakuut-
tamisesta vastaa Maatalousyrittä-
jien eläkelaitos Mela. Apurahojen
myöntäjät lähettävät tiedot apura-
hansaajista kootusti Melaan, mut-
ta apurahansaajan on tehtävä itse
MYEL-vakuutushakemus.

Apurahansaajan MYEL-turvan
taso perustuu vuosittaiseen työtö-

loon samaan tapaan kuin yrittäjien
lakisääteinen vakuutus. MYEL-
työtulo määräytyy myönnetyn
apurahan suuruuden perusteella.

Vakuutusmaksu on 13–14 pro-
senttia vuotuisesta MYEL-työtö-
lost, jos se on alle 27 000 euroa.
Isommissa apurahoissa maksu-
prosentti on tätä suurempi.

MYEL-vakuutuksen lisäksi apu-
rahansaajalle tehdään aina myös
pakollinen työtapaturma- ja am-
mattitautivakuutus (MATA). Sen li-
säksi voi halutessaan ottaa vapaa-
ajankin kattavan MATA-tapatur-
mavakuutuksen.

Aiheesta lähemmin Melan
verkkopalvelussa.

ottaa. Työeläkevakuuttamisen perusasiat kerrotaan apu-
rahansaajille jo apurahan myöntämiskirjeessä ja sen liit-
teenä olevassa vakuutusessitteessä. Asiasta puhutaan
paljon myös tutkijoiden ja taiteilijoiden omissa piireis-
sä.

MYEL-vakuutus tarjoaa tärkeää turvaa apurahansa-
ajien työ- ja muuhunkin elämään, silti noin kymmenes-
osa apuraha-asiakkaista vitkuttelee usein periaatteelli-
sista syistä vakuutuksen ottamisen kanssa. He odotta-
vat Melan valvontakirjettä ja toimivat vasta sitten.

– Monet odottavat, että Mela tekisi vakuutuksen hei-
dän puolestaan, mutta näin ei ole. Muistutamme, että MYEL-vakuutus
pitää ottaa ja että jokaisen on tehtävä vakuutushakemus itse, Vehkomäki
painottaa.

Ulkomaalaiset apurahansaajat
tuovat Melan asiakaspalveluun omat
haasteensa, sillä heille pitää selvittää

ensin suomalaisen eläkejärjestelmän periaatteet. Ulko-
maalaisten osuus apurahavakuutetuista on noin kym-
menen prosenttia.

Lähes kaikki apurahansaajat tekevät vakuutushake-
muksensa Melaan sähköisesti. Asiointi on helppoa ja
vakuutus päätös kolahtaa paperisena postilaatikkoon
noin 30 päivässä.

Apuraha-asiakkaat ovat selvästi tyytyväisiä palve-
luun, sillä he antavat Melalle kokonaispalveluarvosana-
ksi yhdeksikön. Maatalousyrittäjien antama palvelu-
arvosana jää kahdeksaan.

VAKUUTUS JOUSTAA

Apurahansaajien MYEL-vakuuttamiseen tuli muutama
vuosi sitten joustavoittavia muutoksia. Nyt vakuutus-
kauden voi keskeyttää, jos siirtyy välillä esimerkiksi
palkkatöihin tai pitää muuten tauon apurahatyössä.

Kun apurahakautta on jatkunut vähintään neljä kuu-
kautta, voi MYEL-vakuutuksen keskeyttää, jos keskey-
tyksen jälkeen apurahatyöskentelyä jää vielä jäljelle vä-
hintään neljä kuukautta. Keskeytyksenkin pitää kestää
vähintään neljä kuukautta. Vakuutusasiantuntijan mie-
lestä muutos oli hyvä.

– Etenkin yliopistoissa tutkijoiden työsuhteet ovat
lyhentyneet. Apurahakaudet ja palkkatyöt vaihtelevat
nopeaan tahtiin. Vakuutuksen joustavuus on siksi tär-
keää, Vehkomäki kertoo.

Asiakkaiden joukosta on esitetty toiveita, että kes-
keyttäminen pitäisi olla mahdollista myös neljää kuu-
kautta lyhyemmäksi ajaksi. Tälle toiveelle Vehkomäki ei
lämpene.

– Keskeyttämismahdollisuus lyhyemmäksi ajaksi te-
kisi järjestelmän hallinnoinnista turhan monimutkai-
sen ja raskaan, hän näkee.

Vehkomäki korostaa, että MYEL-vakuutuksen voi-
massaolon pitää vastata mahdollisimman hyvin todel-
lista apurahatyöskentelyä. Myös siksi, että eläkevakuu-
tuksen rinnalla on voimassa aina MATA-työtapaturma-
ja ammattitautivakuutus.

MONTA VAKUUTUSTA RINNAN

Vakuutuksenottajien keskuudessa kysymyksiä herättää
samaa aikaan voimassa olevien apurahakausien, työ-
suhteiden ja mahdollisesti vielä oman yrittäjyydenkin
eläkevakuuttaminen.

– Jokaisesta apurahasta tehdään oma MYEL-vakuu-
tuksensa. Jos esimerkiksi tutkija on saanut apurahaa
useasta eri lähteestä, on hänellä sa-
maan aikaan voimassa useampi MY-
EL-vakuutus.

Jos on apurahatyöskentelyn ohes-
sa palkkatyösuhteessa, on työnanta-
jan ottama TyEL-vakuutus luonnolli-
sesti myös voimassa

– Lisäksi jos apurahansaajalla on
oma yritys, jossa hän työskentelee yrittäjien eläkelain mu-
kaisen vakuutuksen (YEL) edellytykset täyttäen, pitää hä-
nen ottaa myös YEL-vakuutus, Vehkomäki selventää.

Samalla henkilöllä voikin olla samaan aikaan voi-
massa useita työeläkevakuutuksia.

Monilla taiteilijoilla on Vehkomäen mukaan YEL-va-
kuutus ja siksi apurahakauden alkaessa kysytään pal-
jon MYEL- ja YEL-vakuutusten yhteensovittamisesta.

Kysymykset ovat monenkirjavia, mitä asiakkaat tie-
dustelevat. Kysymyksiin vakuutustiimin vetäjä ja kym-
menen apurahansaajien asioihin perehtynyttä asian-
tuntijaa vastaavatkin mielellään sekä puhelimitse että
sähköpostilla.

– MYEL-vakuutuksen tärkeys apurahansaajien elä-
mässä antaa työlleni merkityksellistä sisältöä, hän ker-

Rannikkokalastaja VILLIKALAN VALVOTTU PYYTÄJÄ

Vastuullinen Salokankaan kalastaja-pariskunta tekee kaikkensa, että kala tulee tuoreena kuluttajan pöytään.

TEKSTI ANNE IIVONEN | KUVAT TOMI GLAD

Porin kauppatori on kuuluisa kalastaan. Siellä tutulla paikalla Salokankaan myyntivaunu on seisonut samassa ruudussa jo vuosikymmenet. Vapaasti luonnossa kasvanut lohi on kalatiskin myyntivaltti. Tiskissä myydään, mitä kalastaja on edellisiltana ja varhain aamulla mereltä pyytänyt.

– Merelle on mentävä, jos aikoo saada jotakin, kalastaja **Heikki Salokangas** tietää.

Matalikkojen poteroista hän noukki katiskoihinsa ensimmäiset saaliskalat jo koulupoikana.

– Kun sain ajokortin, ostin tuliterän transitin hankkeillani. Ja nappasin Tuijan kyytiin, Salokangas kertoo.

KALASTAJAN ARJESSA oikeastaan kaikki riippuu ilmoista, luonnonoloista. Salokankaan tapa pyytää avomereltä rysillä merilohta vaatii viitseliästä luonnetta. Salokangas tuntee karikkopaikat kuin omat luomensa.

– Kun tuuli nousee ja sotkee meren, ei sinne voi mennä verkkoja laskemaan. Niinä päivinä on myytävä ei-oota.

Säpin majakkasaari sijaitsee Salokankaan kotirannan edustalla. Näillä Selkämeren rannoilla Viasveden ja Preiviikin lahdenpoukamien välissä sijaitsee varsin viehättävä saaristolaisidylli. Idylli on romantisoitu sana. Siihen ei sisälly edes hitusta hikeä tai vilua. Ei se kerro mitään ahavaisten yrittäjän kourien työmäärästä.

Jotakin kalastajan arjesta voi omak-sua *Heikin horisontista* -blogikirjoituksista. Niissä Heikki Salokangas kuvaa arki-

sen aherruksen kohokohtia ja kuvittaa tarinoita ottamillaan valokuvilla.

Näillä pyyntivesillä Heikki aloitti vuonna 1977 isänsä **Pentti Salokankaan** työn jatkajana. Salokankailla kalastuselinkeino on kulkenut isältä pojalle. Mutta kalastajapariskunnan kaksi tytärtä tuskin jatkaa ammatissa.

Kalastajan työpaikalla tuuletus pelaa eikä ole sisäilmaongelmia.

Merelle on mentävä, jos aikoo saada jotakin.

Kalastaja Heikki Salokangas

Työnjako menee niin, että Tuija Salokankaan osuus painottuu kalan myyntiin ja kalankäsittelyyn.

”Turhaksi koettu byrokratia syö hermoja.”

Kalastajilla on kappalemääräiset kiintiöt merilohelle. Numeroidun kiintiötunnuksen avulla selviää kalan alkuperä.

AMMATIKSEEN KALASTAVIEN lukumäärä on vähentynyt Porin alueella, missä vielä 80-luvulla oli 40 ammattikalastajaa.

– Nykyisin hyvä jos kymmentäkään, Heikki sanoo. Syy ammatikseen kalastavien vähyteen ei Salokankaan mielestä ole työn raskaudessa.

– Sanonko suoraan? Turhaksi koettu byrokratia syö tyynenkin kaverin hermoja. Mitä toista ammattikuntaa on kiusattu niin kuin meitä, mies kiehahtaa.

Elinkeinokalataloudessa erityisesti merialueella suuri osa lainsäädännöstä tulee EU:sta. Kaupallisen kalastuksen sääntely merialueilla on unionin toimivallassa.

Sen ilmentymänä ovat ilmestyneet lenkit lohien pyrstöihin.

Salokankaan mukaan kiintiöraportointiin ja lohien pyrstöön kiinnitettäväksi määrättyjen tunnuslenkkien laittelu ylitti sietorajan.

– Kalastajien kiusaksi on tehty kaikki, mitä vain on voitu keksiä.

KALAKANTOJEN SUOJELEMISEKSI kiintiöjärjestelmässä kalastajan on aluksessa merellä kalan saatuaan merkitävä lohien pyrstöön numeroitu tunnus. Litteä muovinen lenksu muistuttaa festarirannekettä.

Salokangas kertoi, ettei rantaan ole tulemista ennen kuin pyydyspaikalta ilmoittaa tekstiviestillä viranomaiselle palaavansa kohti kotirantaa.

– Näin viranomainen varmistaa sen, että valvoja ehtii tehdä pistokokeen alukseen ennen kuin kalastaja ehtii purkaa saaliinsa.

– Miten tätä kukaan enää voi järjellä ymmärtää? Kaikkea EU-byrokraatit voivat meidän päämenoksemme keksiä.

KALAKAUPPIAAKSI Tuija päätyi naimisiin mentyään. Hän peri paikan torikauppiaana työskennelleeltä anopiltaan.

– Juuri **Paula**-anoppi minulle lupasi, että varmasti sinulle töitä riittää. Ja onhan tätä ollutkin, Tuija hymyilee ja käärii selkäfileen pakettiin. ■

Nyhtötyöhön yhdenvertaisuutta

PÄTKÄTYÖ, OSA-AIKATYÖ, vuokratyö, freelance-työ, joustotyö ja kaikenlainen nyhtötyö istuu huonosti palkkatyön varaan rakennettuun yhteiskuntaan.

Vakituisen ja kokoaikaisen palkkatyön kautta yksilö on pitkään saavuttanut sen, mitä yhteiskunta on luvannut: työtä opiskelun päätteeksi, eläkettä työuran jälkeen, ansiosidonnais- ta työttömyysturvaa, hoitoa sairautteen ja tukea hoitaa lapsia kotona. On voitu luottaa siihen, että hyvinvointiyhteiskunta on kaikkien kansalaisten turva.

Muuttuneet työn tekemisen ja teettämisen tavat tarvitsevat tuekseen yhdenvertaista sosiaaliturva-järjestelmää.

TYÖHÖN POHJAUTUVA luottamuksellinen yhteiskuntasuhde on koetteilla, kun työn tekemisen ja teettämisen moninaistuu.

Muussa kuin kokoaikaisessa toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa työskentelevien määrä on vakiintunut 1990-luvulta alkaen noin 700 000 henkilöön.

Työtä tehdään osa- ja määräaikaisessa palkkatyössä, erilaisissa itsensäyöllistämisen muodoissa, toiminimillä, ammatinharjoittajina, voittoa tavoittelematta yrittäjämäisesti, osuuskunnissa, vuokratyössä, apurahoilla, freelancerkeikoilla, palveluja tarjoavien alustojen välityksellä, nappinaapuriverkostossa ja kaikkien näiden yhdistelmillä.

TYÖELÄMÄN SUOJAAVAT INSTITUUTIT turvaavat tätä satojentuhansien ihmisten joukkoa puutteellisesti ja valikoivasti. Heidän työttömyysturvansa, lomaoikeutensa, eläkekertymänsä, työturvallisuus- ja työterveyspalvelunsa ovat huonommat kuin kokoaikaista palkkatyötä tekevillä.

Kun luottamus yhteiskuntaan rapisee tältä ryhmältä, myös muut ryhmät tuntevat olonsa uhatuksi: onko seuraavaksi meidän vuoromme. Syntyy epävarmuutta, vastakkainasetteluja ja lopulta halu osallistua yhteiskunnan rahoitukseen tekemällä työtä ja maksamalla veroja voi hiipua.

TYÖ ON MUUTTUNUT moninaiseksi, siksi myös työntekoa ohjaavien lakien ja asetusten sekä turvaa luo-

vien sosiaaliturvarakenteiden on muututtava. Työ pitää nähdä sen muodosta riippumatta yhdenvertaisena. Työ pitää hinnoitella siten, että se on työn teettäjälle yhtä kallista palkkatyösuhteessa kuin ostopalveluna teetettynä ja työn tekijä saa siitä saman korvauksen ja turvan.

Nykyinen vakituudesta ja kokoaikaisesta palkkatyöstä johdettujen työ- ja sosiaalioikeuksien hierarkia pitää purkaa.

Suojaavien instituutioiden pitää turvata moninaistuneita työn tekijöiden riskipaikkoja. Näitä riskipaikkoja syntyy esi-

merkiksi itsensäyöllistäjille. He putoavat nyt suojaavien instituutioiden ulkopuolelle, koska työnteon tapa ei osu palkkatyöhön eikä yrittäjyyteen, vaan johonkin siihen väliin.

SYSTEEMIIN SOPIMATTOMUUS näkyy esimerkiksi siinä, että itsensäyöllistäjillä ei ole oikeutta sopia kollektiivisesti työn hinnasta ja työn tekijät kilpailevat toisiaan vastaan. Työttömyysturva- ja eläkejärjestelmiin sopimattomuus puolestaan johtaa turvattuun muuteen nyt ja vanhuudessa.

Siksi yhteiskunnassa on tehtävä pätkätyö-, osa-aikatyö-, itsensäyöllistämisen- ja alustataloustyön vaikutusten arviointi.

Palkkatyön avulla on vakautettu yhteiskuntaa ja palkkatyön verotuksen ja osapuolten sosiaaliturvamaksujen avulla on taattu palkansaajille mahdollisuus käyttää tulojaan kuluttamiseen. Moninaistuneet työn tekemisen ja teettämisen tavat sekä kestävä kehityksen tarve ovat nakertaneet tätä perustaa.

Haluan, että rakennamme uuden, vahvemman yhteiskunnallisen järjestelmän perustan. Vastuullisella, pitkäjännitteisellä ja avoimella yhteiskuntakeskustelulla löydämme ratkaisut, jossa tasa-arvoiset työelämän oikeudet, sosiaaliturva- ja verotusjärjestelmä vastaavat muuttunutta työn maailmaa. ■

Sikke Leinikki

Palstalle vieraileva kirjoittaja ottaa kantaa eläkekeskusteluun.

Markus Sommers

KUKA?

Sikke Leinikki

- Ikä: 56-vuotias
- Koulutus: VTT
- Työ: Kehittämisasiantuntija TJS-Opintokeskuksessa
- Toimittanut keväällä **Anu Suorannan** kanssa kirjan Rapautuvan palkkatyön yhteiskunta. Mikä on työn ja toimeentulon tulevaisuus?

Joka toinen kuntajohtaja miettii alan vaihtoa

KUNTAJOHTAJISTA puolet on harkinnut alan vaihtoa, selviää loppukesällä julkaisusta tutkimuksesta.

Kevan, Kuntaliiton ja Suomen Kuntajohtajat ry:n toteuttama tutkimus osoittaa, että yli puolet on miettinyt alan vaihtoa ja lähes 40 prosenttia vastanneista miettii vaihtoa toiseen kuntaorganisaatioon.

– Yli puolella kunnanjohtajista on vaihtoehtoisia suunnitelmia työuran suhteen, toteaa toimitusjohtaja **Timo Kietäväinen** Kevan tiedotteessa.

Lähes kaikki kuntajohtajat arvioivat oman työkykynsä hyväksi.

Anne Iivonen

Eläketietoa viittomakielellä Suomi.fi:ssä

SUOMI.FI-VERKKOPALVELUSSA on julkaistu eläketietoa viittomakielellä. Viittomakielellä julkaistut videot vastaavat palvelun tekstisisältöjä.

Kansalaisille suunnatut eläkeaiheet valittiin yhdeksi viittomakieliseksi käännös-kohteeksi Kuurojen Liiton tekemän asiakaskyselyn perusteella. Käännökset on tehty sekä suomalaisella että suomenruotsalaisella viittomakielellä.

Väestörekisterikeskuksen ylläpitämästä Suomi.fi-palvelusta löytyy kansalaisille, yrittäjille ja työnantajille suunnattua tietoa eläkkeistä.

Kansalaisille suunnatuilla sivuilla neuvotaan eläkkeelle siirtymisessä ja ulkomaan eläkkeen hakemisessa sekä kerrotaan perustietoa eri eläke-etuuksista. Yrityspuolelta löytyy tietoa työnantajan ja yrittäjän lakisääteisistä vakuutuksista sekä ulkomaantyön vakuuttamisesta.

Tietosisältöjen yhteyteen on koottu aiheisiin liittyviä työeläkealan yhteisiä sekä Eläketurvakeskuksen omia palveluja. Niitä ei ole tarjolla viittomakielellä.

Väestörekisterikeskus aikoo tuottaa viittomakielisiä sisältöjä lisää.

Kari Lindstedt

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäykset aiheena tutkimusseminaarissa

HYLKÄYSTEN OSUUS työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkehakemuksista on tällä vuosikymmenellä kasvanut tuntuvasti. Viime vuonna 30 prosenttia hakemuksista hylättiin.

Mikä selittää työkyvyttömyyseläkehakemusten hylkäysosuuden kasvua, ja mitä tapahtuu hylkäyspäätöksen saaneille?

Aihetta perkaavat torstaina 4. lokakuuta tutkimusseminaarissa Eläketurvakeskuksen erikoistutkija **Mikko Laaksonen**, Kelan tutkija **Riku Perhoniemi**, Invalidiliiton työlli-

syys- ja koulutusasiantuntija **Anne Mäki** sekä SAK:n asiantuntijalääkäri **Kari Haring**.

Tutkimusseminari järjestetään Eläketurvakeskuksen tiloissa Helsingin Itä-Pasilassa. Jälki-ilmoittautumista voi vielä tiedustella, sillä seminaaria voi seurata myös Skypen kautta. Skype-linkki lähetetään seminaariin ilmoittautuneille.

Lähemmät tiedustelut osoitteesta koulutus@etk.fi.

Peter Lindström

TYÖ*ELÄKEPÄIVÄ 2018

**Miten työeläkkeen
pyörät juuri nyt pyörivät?**

Eläketurvakeskuksen Työeläkepäivässä
13.11. esiintyvät muiden muassa
**Jarkko Eloranta, Linda Liukas,
Mikael Pentikäinen ja Jouko Pölönen.**
Lisäksi pääset valitsemaan neljästä
syventävästä seminaarista mieleisesi.

Ilmoittaudu viimeistään 29.10.
www.etk.fi/tyoelakepaiva.

#TYÖELÄKEPÄIVÄ

Pallo hallussa

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia ja maaesittelyn. Aiheesta laajemmin Etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

Kari Lindstedt
Tietoasiantuntija

KANADA

Eläkerahastot sijoittavat kannabikseen

ISOA SIJOITUSVALTAA käyttävät eläkerahastot aikovat saada osansa avautuvista kannabismarkkinoista. Kanada on ensimmäinen rikas teollisuusmaa, joka on laillistanut kannabiksen viihdekäytön.

Useat isot eläkerahastot tekivät ennakkosijoituksia kannabisyhtiöihin jo ennen kuin uusi lainsäädäntö astui voimaan.

Kannabisteollisuuden osakkeet ovat nousseet jyrkästi viime vuosina, mutta kurssien arvoissa on nähty myös isoja heilahduksia. Isoja riskejä välttävien eläkerahastojen mukaan tulo epävakaa alalle voi kuitenkin kertoa sijoitusriskin pienenemisestä.

Kanadan tilastokeskuksen mukaan kannabismarkkinoiden arvo Kanadassa oli viime vuonna 3,7 miljardia euroa. Osuudesta suurin osa oli laitonta kannabista ja pieni osa lääkekannabista.

BNN Bloomberg 30.4.
CBC 25.1.

ISO-BRITANNIA

EU: Eläkkeen epääminen transnaiselta väärin

EUROOPAN UNIONIN tuomioistuin linjasi, että Iso-Britannia syrji sukupuolta korjannutta transnaisista, koska hänelle ei myönnetty eläkettä 60 vuoden iässä. Vanhuuseläkkeen alaikäraja oli Britanniassa aikaisemmin naisilla 60 vuotta ja miehillä 65 vuotta.

Tapauksessa oli kyse vuonna 1948 syntyneestä henkilöstä, joka oli syntyvän yhteydessä määritelty mieheksi. Myöhemmin hän meni naimisiin naisen kanssa ja kävi läpi sukupuolenkorjausprosessin vuonna 1995.

Pariskunta ei kumonnut avioliittoaan, minkä seurauksena kyseiselle henkilölle ei myönnetty sukupuolen tunnustamisasiakirjaa. Tämän seurauksena transnaiselle ei myönnetty eläkettä 60 vuoden iässä.

EU-tuomioistuimen mukaan tapauksessa oli kyse sukupuoleen perustuvaa syrjinnästä.

The Guardian 26.6.

TANSKA

Eläkeyhtiöitä epäillään kilpailuoikeuden rikkomisesta

KAHTA tanskalaista eläkeyhtiötä epäillään kilpailulainsäädännön rikkomisesta.

Kyseessä on tapaus, jossa *Danica Pension* ja *PKA* tekivät yhteistarjouksen työmarkkinaeläkkeiden hoitamiseksi maan suurimpiin kuluvalle *Dansk Supermarked* -kauppaketjulle, joka tunnettiin aikaisemmin nimellä Salling.

Molemmat yhtiöt kertovat, että he olivat alun perin siinä luulossa, että tarjous on kilpailuoikeuden mukainen. Danica huomasi myöhemmin, ettei yhteistarjous läpäissyt sen omia ohjeita, koska se luultavasti rikkoi kilpailulainsäädäntöä, minkä jälkeen se ilmoitti asiasta itse viranomaisille.

IPE-verkkolehden mukaan tapaus tuli päivänvaloon Danican ja ruotsalaisen SEB:n yhdistysprosessin yhteydessä.

IPE 21.8..

ITALIA

Iso käänös eläkepolitiikassa

ITALIAN HALLITUKSEN populistinen viiden tähden liike ja äärioikeistolainen *Pohjoisen liitto Lega* suunnittelevat eläkeikää nostavan vuoden 2011 eläkeuudistuksen osittaista perumista.

Hallitus suunnittelee lainsäädäntöä, joka päästäisi pitkän työuran tehneet työntekijät aikaisemmin eläkkeelle.

Sosiaalivakuutuslaitoksen johtaja **Tito Boeri** on kritisoinut suunnitelmaa ja sanoo, että muutos maksaisi 18–20 miljardia euroa vuodessa.

Boerin mukaan suunnitelmat sopivan erityisen huonosti yhteen hallituksen maahanmuuttovastaisen linjan kanssa, sillä Italia tarvitsee maahanmuuttajia eläkkeiden maksuun.

Italian eläkemeno ovat jo EU-alueen huipputasoa. Eurostatin mukaan ne ovat 16,5 prosenttia bruttokansantuotteesta.

The Local.it 5.7.
Reuters 4.7..

VENÄJÄ

Kansa vastustaa eläkeiän nostoa

VENÄJÄN HALLITUS ilmoitti eläkeiän merkittävästä nostosta jalkapallon MM-kisojen avajaispäivänä. Jalkapallohuumia loi hyvän savuverhon epäsuosituille eläkeuudistukselle.

Venäjällä naisten eläkeikä on 55 vuotta ja miehillä 60. Pääministeri **Medvedev** esitti, että miesten eläkeikää nostetaan 65 vuoteen ja naisille 63 ikävuoteen.

Loppukesästä presidentti **Putin** lievensi ehdotusta. Naisten eläkeikää nouseekin vain 60:een vuoteen. Lisäksi äideillä eläkeikä madaltuisi lapsiluvun perusteella kolmesta viiteen vuotta.

Tuoreen mielipidemittauksen mukaan noin 90 prosenttia venäläisistä vastustaa uudistusta ja kansa on kokoontunut mielenosoituksiin suunniteltua eläkeiän korotusta vastaan.

Yle.fi 29.8.
Kauppalehti 21.6..

MAAESITTELY

SVEITSI

- **Väkiluku:** 8,5 miljoonaa
- **Elinajan odote:** 85,6 vuotta (naiset), 81,7 (miehet)
- **Eläkeikä:** 64 vuotta (naiset), 65 vuotta (miehet)

Eläke tasan puolisojen kesken

SVEITSIN eläkejärjestelmä koostuu lakisääteisestä yleisestä kansanvakuutuksesta ja pakollisesta työmarkkinaeläkkeestä, joka on taloudellisesti merkittävä.

Lakisääteisen eläkejärjestelmän rahoitus perustuu jakojärjestelmään. Työntantaja ja työntekijä maksavat puoliksi palkasta perittävän 9,8 prosentin eläkemaksun. Liittovaltio kustantaa osan eläkemenoista.

Työmarkkinaeläkkeet ovat täysin rahoitettuja ja noin 90 prosenttia on maksuperusteisia. Työmarkkinaeläkkeiden vakuutusmaksu on 7–18 prosenttia palkasta. Vakuutusmaksu nousee iän myötä. Eläkerahastoissa on yli 700 miljardia euroa, joista suurin osa on työmarkkinaeläkkeiden rahastoissa.

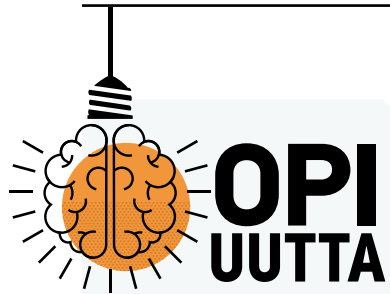
Molemmista järjestelmistä maksetaan vanhuus-, työkyvyttömyys ja perhe-eläkettä. Kansanvakuutus tarjoaa myös erikoiseläkkeitä, kuten tuloharkintaista täydennyseläkettä.

Kansanvakuutuksen eläkkeillä on eläkelajikohtaiset vähimmäis- ja enimmäismäärät. Eläkeoikeuden saaminen edellyttää vähimmäisvakuuttamisaikaa. Eläke perustuu työhistorian aikaisten ansioiden keskiarvoon. Puolisoiden avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen aikaiset ansiot jaetaan eläkelaskennan yhteydessä tasan puolisojen kesken.

Minimieläke on 1 030 euroa kuukaudessa. Enimmäiseläke on 2 055 euroa yhdelle eläkkeensaajalle, mutta avioparin eläke on enimmillään 150 prosenttia enimmäiseläkkeestä eli 3 083 euroa kuukaudessa.

Koko eläkejärjestelmää hallinnoi sisäministeriön alainen sosiaalivakuutusvirasto BSV. Kansanvakuutuksen toimeenpanosta huolehtivat kantonien kasvat ja toimistot. Työmarkkinaeläkkeitä hoitavia eläkekassoja on noin 1 600.

OPI UUTTA

VAHVISTA ASiantuntijuuttasi ELÄKEASIOISSA.

ETK on luotettava työeläkealan osaaja ja kouluttaja. Lokakuussa tarjonnassamme näitä koulutuksia:

- **ELÄKENEUVOJEN** teemapäivä 16.10.
- **MUUTOKSENHAUSTA** ajankohtaista 17.10.
- **TYÖELÄKKEIDEN** rahoitus 24.10.
- **ENSISIJAJEN ETUJEN** vaikutus työeläkkeeseen 31.10.

Eläketurvakeskus kouluttaa, ilmoittaudu verkossa.
www.etk.fi/koulutus

728 €

TUTKINTOON johtavasta opiskelusta kertyy työeläkettä ikään kuin opiskelija olisi töissä 728 euron kuukausipalkalla (2018).

Eläkettä karttuu enintään viiden vuoden ajalta. Ylemmästä korkeakoulututkinnosta saa 55 euron kuukausieläkkeen. Opiskelusta kertyneet eläkkeet maksaa valtio.

Arkistokuva Liisa Huima

Perustulokokeilun tieteellistä arviointia johtava työelämä-professori Olli Kangas kertoo, että arvioinnin tarkoituksena on tutkia perustulon kokeiluun osallistuvien työllisyyttä sekä hyvinvointia, kuten terveyttä ja luottamusta esimerkiksi muita ihmisiä sekä sosiaaliturvajärjestelmää kohtaan.

Perustulokokeilun vaikutuksista saadaan selvyyttä jo alkuvuonna

PERUSTULOKOKEILUN tieteellinen arviointi alkaa pian. Kokeilu alkoi vuonna 2017, ja se jatkuu tämän vuoden loppuun.

Tutkimusryhmää johtava työelämäprofessori **Olli Kangas** Turun yliopistosta kertoo, että varhaisimpia tuloksia kokeilun ensimmäisestä vuodesta saadaan, kun kaikki vuoden 2017 rekisterit ovat valmiita ja ne on alustavasti analysoitu tammikuussa 2019.

– Luotettavampia tuloksia saadaan maaliskuussa, Kangas jatkaa.

Koko kokeilun osalta lopulliset tutkimustulokset valmistuvat vuonna 2020.

Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa ky-

selyn, rekisteritietojen sekä syvähaastatteluiden keinoin tietoa perustulon vaikutuksista kokeiluun osallistuvien työllisyyteen ja hyvinvointiin. Kyselyn tiedot kattavat vuodet 2017–2018.

Tutkimuksessa perustulokokeiluun osallistuvaa 2 000 henkilön ryhmää verrataan verrokkiryhmään. Verrokkiryhmä koostuu samankaltaisista henkilöistä, jotka eivät tulleet valituksi kokeiluun.

Kokeiluun valikoituneet iältään 25–58-vuotiaat työttömät ovat saaneet joka kuukausi 560 euroa perustuloa riippumatta muista tuloista tai esimerkiksi siitä, hakevatko he aktiivisesti töitä. ■

Kysely: Valtaosa nuorista kokee työkykynsä hyväksi

VALTAOSA NUORISTA työntekijöistä pitää fyysisestä työkykyään hyvänä tai erittäin hyvänä, ilmenee S-ryhmän, Työterveyslaitoksen ja työeläkeyhtiö Elon kyselystä.

Kyselyyn vastanneista 1 457 alle 25-vuotiaasta S-ryhmässä työskentelevästä 92 prosenttia piti työkykyään erittäin tai melko hyvänä työnsä fyysisten vaatimusten kannalta.

Kuitenkin 39 prosenttia vastaajista oli kokenut mielialansa alakuloiseksi, masentuneeksi tai toivottomaksi viimeisen kuukauden aikana.

Sähköiseen kyselyyn vastanneista 81 prosenttia oli naisia ja vastaajien keski-ikä oli 22 vuotta. Kysely tehtiin alkuvuodesta. ■

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kasvoi

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKKEELLE siirtyneiden määrä kasvoi alkuvuonna verrattuna viime vuoteen. Tämän vuoden tammi-heinäkuussa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi noin 11 100 henkilöä, mikä on 770 enemmän kuin viime vuoden tammi-heinäkuussa.

Lisäys johtuu täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrän kasvusta. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen voi saada, jos

työkyky on alentunut vähintään 60 prosenttia.

Viime vuonna työkyvyttömyyseläkkeelle jäi yhteensä noin 18 600 henkilöä.

Tänä vuonna heinäkuun lopussa työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeellä oli kaikkiaan reilut 140 000 ihmistä.

Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä pysyi lähes samana kuin viime vuonna samaan aikaan. ■

Tulotiedot tulorekisteriin tammikuusta lähtien

TYÖNANTAJIEN on ilmoitettava tiedot maksamistaan ansiotuloista sähköiseen tulorekisteriin ensi vuoden alusta lähtien.

Ilmarisen tuoreen kyselyn mukaan enin osa yritysten palkka- ja taloushallinnossa työskentelevistä tiesi, mikä tulorekisteri on. Valmiudet ovat siis korkealla.

Syksyn kyselyyn vastanneista tilitoimistoista lähes kaikki (96 %) tiesivät, mikä tulorekisteri on ja 80 prosenttia tunnisti, miten se vaikuttaa tilitoimiston toimintaan.

– Yritysten palkka- ja taloushallinnossa työskentelevistä 70 prosenttia tiesi tulorekisterin ja puolet tunnisti, miten se vaikuttaa yrityksen toimintaan, kertoo eläkevakuutusjohtaja **Tiina Nurmi** Ilmarisen tiedotteessa.

Palkan maksusta tiedot tulorekisteriin voi ilmoittaa teknisen rajapinnan kautta tulorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa lataamalla tiedot tiedostona tai syöttämällä tiedot

verkkolomakkeella. Paperilomakkeella tiedot voi antaa vain erityisestä syystä.

Jotta ansiotulotietoja ilmoittava palkanmaksaja voi käyttää tulorekisterin teknistä rajapintaa, se tarvitsee käyttöönsä tulorekisterin varmennepalvelun julkaiseman varmenteen. Varmenteella tunnistetaan yritys tai organisaatio, joka ilmoittaa tulotietoja tai käyttää tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja. Lisäksi varmenteella varmistetaan aineiston muuttamattomuus.

Hakemuksen teknisen rajapinnan käyttämiseksi voi tehdä 1. marraskuuta alkaen tulorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa. Varmenne tilataan samassa yhteydessä.

Tulorekisteri on Verohallinnon ylläpitämä kansallinen sähköinen tietokanta ansio-, eläke- ja etuustiedoille. Eläke- ja etuustiedot ilmoitetaan tulorekisteriin vuodesta 2020 alkaen. ■

Varma

► Lääketieteen lisensiaatti **Jan Schugk** on nimetty 1.4.2019 alkaen Varman yllälääkäriksi. Hän raportoi tehtävästään suoraan toimitusjohtajalle.

Ennen ylläläkärin tehtävän vastaanottamista Schugk aloittaa Varmassa työkykyjohtamisen tutkimustoiminnoissa projektijohtajana tänä syksynä 1.10. alkaen.

Schugk siirtyy Varmaan Elinkeinoelämän keskusliiton asiantuntijalääkärin tehtävästä.

► Varman nykyinen ylläläkäri **Jukka Kivekäs** jättää ylläläkärin tehtävän 1.4.2019, mutta jatkaa sen jälkeen Varmassa asiantuntijalääkärin tehtävässä.

Keva

► Kevan IT-johtajaksi on valittu varatuomari, oikeustieteen kandidaatti **Tommi Heinonen** 1.5. lukien. IT-johtaja on Kevan johtoryhmän jäsen. Heinonen siirtyy Kevaan CGI Suomi Oy:stä Vice President, Pension Services -tehtävästä.

KUUKAUDEN TWIITTI

Työeläkevarojen määrä ylitti historiallisen 200 miljardia euroa. Hurraa-huutojen jälkeen on hyvä muistaa, että eläkevastuut ovat yli 600 miljardia euroa.

Työeläkevarat ensimmäistä kertaa yli 200 miljardia euroa (TELan tiedote 28.8.).

Mikko Sankala
[@sankamike](https://twitter.com/sankamike)

28.8. klo 11.44

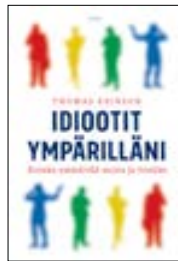
KUKA?

Ismo Heinström

- Ikä: 51 vuotta
- Koulutus: OTK, VT
- Työ: lakimies Eläkesäätiöyhdistys ESY ry:ssä
- Harrastukset: Luonto ja eläimet. Puutarha- ja metsätyöt. Historiaa ja käyttäytymistieteitä käsittelevät julkaisut ja kirjallisuus.
- Aikoo lukea seuraavaksi: Daniel Kahneman: ajattelu, nopeasti ja hitaasti.

Me ihmiset olemme erilaisia

Eläkesäätiöyhdistyksen lakimies Ismo Heinströmin valitsema kirjat osuvat nappiin ihmisestä ja taloudesta kiinnostuneille.

Minkä värinen minä olen?

IDIOOTIT ympärilläni on viihdyttävästi kirjoitettu ja esimerkeillä höystetty riemukas tarina ihmisten erilaisuudesta. Persoonallisuustyytit on jaettu kirjassa neljään luokkaa: punaiseen, siniseen, vihreään ja keltaiseen.

Kirjan luettuaan on mielenkiintoista vertailla saamiaan tietoja tutkittaviin kohteisiin, vaikkapa itseensä. Kuka näpertele pikkuasioiden kanssa ja kenelle maailma on estradi.

Itseäni on aina viehättänyt ihmisten käyttäytymistutkimus monen muun asian ohella. Me ihmiset olemme erilaisia ja reagoimme asioihin eri tavalla, pidimmepä siitä tahi emme.

Thomas Erikson: *Idiootit ympärilläni* (Atena, 2018)

Talouden tuhoisat ajatukset

HISTORIALLISIA tapahtumia kuvaavien kirjojen lisäksi tartun mielelläni myös talouden eri ulottuvuuksia valottaviin kirjoihin. **Wahlroos** ei

kaipaa esittelyä. Hän kertoo ajatuksensa ja mielipiteensä aina shokeeraavan itsevarmasti, mutta perustelee ja taustoittaa ne myös ymmärrettävästi ja tavalla, joka ei jätä lukijaansa kylmäksi.

Julkinen taloutemme tarvitsee verotuloja, mutta veroasteen nostaminen johtaa toisinaan verotulojen supistumiseen. Haluamme elää vakaata ja kriisitöntä elämää, mutta suhdannehuiput seuraavat toisiaan.

Näihin ja moniin muihin talouden ongelmiin löytyy vastauksia tästä kirjasta.

Björn Wahlroos: *Talouden kymmenen tuhoisinta ajatusta* (Otava, 2015)

Lahja usean kääreen sisällä

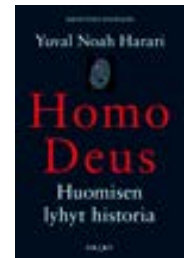
MILAN KUNDERA on kiehtova kirjailija. Hän johdattaa lukijansa kiertoteiden kautta maaliin. Hänen tarinansa on kuin lahja, joka on kääritty

useaan kääreeseen.

Romaanin henkilöiden väärinkäsitysten paljastuessa tietämättömyyden sisällöstä saa yhä enemmän vihjeitä ja varmuutta. Tietämättömyys poistuu, tietämättömyys asioiden todellisesta laidasta. Emigrantin nostalgia olikin kaipuun tunnetta tietämättömyyttä kohtaan.

Kadonnutta maailmaa ei enää ole, eikä menetettyä tunnetta saa takaisin.

Milan Kundera: *Tietämättömyys* (WSOY, 2002)

Mihin kuljet ihmisjumala?

MITÄ IHMINEN ON ja mihin me olemme matkalla? Muutoksen tahti on yhä hurjempaa. Evoluution algoritmit ovat kuljettaneet meitä läpi vuosituhansien. Mitä enemmän tiedämme, sitä enemmän löydämme tuntematonta.

Minuutemme ei ole jakamatonta, vaan kertova minä ja kokeva minä puhuvat eri kieltä. Käytämme lääketieteellisiä keksintöjä saavuttaaksemme kuolemattomuuden.

Homo Deus on kirja tulevaisuuden uhista ja mahdollisuuksista. Koneoppiminen ja tekoäly uhkaavat tehdä meistä itsestämme tarpeettomia.

Yuval Noah Harari: *Homo Deus – Huomisen lyhyt historia* (Bazar, 2017)

Inefficient Flexibility

DANGEROUS FLEXIBILITY, a study by Professor **Axel Börsch-Supan** (Max Planck Institute) on the flexible pension solutions in nine OECD countries, was the topic at a recent research seminar at the Finnish Centre for Pensions.

"Most of Europe's flexible pension solutions have been inefficient," Prof. Börsch-Supan stated at the seminar. Although the pension reforms carried out in these nine countries have raised the employment rates of 55–64-year-olds, the number of working hours has gone down or stayed at the same level as before.

As a rule, flexibility has been introduced to make it possible for elderly people to work longer. Yet, failing health is a poor justification for the need for flexibility, Börsch-Supan argues. According to extensive SHARE data, serious health problems are common after age 75.

Director **Mikko Kautto**

(Finnish Centre for Pensions) pointed out that flexibility does not extend working lives as efficiently as does raising the retirement age. Yet raising the retirement age cannot be the only tool when designing a pension reform. The two options are not mutually exclusive: "We also need flexibility since we cannot assume that every person is able to work longer."

Kautto further pointed out that the reason for the rising effective retirement age in Finland is not flexible retirement ages but the fact the several routes to early retirement have been abolished. It is too early to say how the partial old-age pension introduced in Finland in 2017 will affect the effective retirement age, but of those who have taken out the pension so far, only 40% have either cut down on their working hours or quit working altogether while 60% have carried on working as before. ■

Security for Grant Recipients

ARTISTS AND RESEARCHERS often have a fragmented working life. Insurance under the Farmers' Pensions Act has offered security for more than 20,000 grant recipients in Finland already for a decade. The Farmers' Social Insurance Institution Mela administers the insurance.

Grant recipients are informed of the pension insurance when they are notified of getting the grant. "Many of them expect Mela to take out the insurance on

their behalf, but they have to apply for the insurance themselves," explains insurance team leader **Leena Vehkomäki** of Mela.

Each grant is insured separately. If the grant recipient is also self-employed, they must take out insurance under the Self-employed Persons' Pensions Act. If they work in an employment relationship, their employer will take out insurance under the Employees Pensions Act. ■

Subjective Economic Wellbeing of Retirees

THE INCOME SATISFACTION PARADOX among retirees in Europe means that they are financially more satisfied than the other population groups although their income level is generally lower.

A European comparison by researcher **Liisa-Maria Palomäki** (Finnish Centre for Pensions) shows that people who retire directly from working life feel that their economic wellbeing deteriorates while those who retire from unemployment feel the opposite. For them, getting a pension means having a stable and continuous source of income.

A surprising result was that, in the countries in Europe where the average income of retirees was higher, retirees were more prone to feel that their income was inadequate, and vice versa. ■

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

More news in English

- Follow us on Twitter **@ETKinfo**
- Subscribe to our newsletter **etk.fi/en/newsletter/**
- Visit our website **etk.fi/en**

Automated A1 Decisions

ROBOTS ISSUE DECISIONS on applications for the A1 certificate for posted employees at the Finnish Centre for Pensions. "This year, roughly one third of the decisions will be issued by a robot," says development manager **Karoliina Nurmi**.

In 2017, the Finnish Centre for Pensions issued 10,500 A1 certificates. That figure was reached already by June this year. Two thirds of the applications are expected to be submitted online, which speeds up the process. "We issue automated decisions

on 25% of the applications. This way, we can focus on cases that are less straightforward," Nurmi explains.

The social security regulations concerning Kela benefits will be reformed in Finland this autumn. "We have aimed for clarity throughout this reform process," says **Henna Huhtamäki**, Ministerial Adviser at the Ministry of Social Affairs and Health. "Our goal is to get people to think about their social security already when they plan to move abroad," she explains. ■

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin www.etk.fi/julkaisut

Retirement trajectories in the Netherlands and Finland: Institutional change, inequalities, de-standardisation and destabilisation

Tutkimuksessa tarkastellaan Alankomaissa ja Suomessa toteutuneita eläköitymisprosesseja sekä selvitetään niiden valintaan vaikuttavia sukupuolten välisiä ja sosioekonomisia eroja. Tutkimuksessa analysoidaan myös, onko ajan myötä tapahtuneen työurien pitenemisen ja prosessien erilaistumisen ja monimutkaistumisen välillä havaittavissa yhtäläisyyksiä.

Tekijä: Aart-Jan Riekhoff
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Studies 05/2018

Pensioners' subjective economic well-being in European countries: comparisons behind the income satisfaction paradox

Tutkimus käsittelee vertailujen merkitystä ikääntyneiden taloudellisessa tyytyväisyydessä. Monitaso- ja pitkittäisanalyyysien avulla selvitetään, miten eläköityminen ja asuimaan elintaso ovat yhteydessä siihen, mihin väestöryhmään toimeentuloa vertaillaan ja millainen merkitys aiemmalla taloudellisella asemalla on. Tutkimus perustuu suomalaisiin ja eurooppalaisiin kyselyaineistoihin.

Tekijä: Liisa-Maria Palomäki
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Studies 04/2018

Eläkeläisten toimeentulokokemukset vuonna 2017

Tutkimus tuottaa tietoa 55–85-vuotiaiden eläkeläisten toimeentulokokemuksista. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten rahat riittävät tavanomaiseen kulutukseen, mihin rahaa käytetään, millaisiin menoihin toimeentulovaikkeudet kohdistuvat ja millaisesta kulutuksesta on jouduttu tinkimään. Tutkimus perustuu syksyllä 2017 ke-
rättyyn kyselyaineistoon.

Tekijät: Kati Ahonen, Liisa-Maria Palomäki ja Anu Polvinen
Sarja: Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 03/2018

UUSITTAIN ILMESTYVÄT

Työeläke-indikaattorit 2018

Raportti kokoaa yhteen eläkepolitiikan arvioinnin kannalta tärkeimmät indikaattorit. Se antaa tiiviin ja havainnollisen kuvan työurien pituuden, eläkkeiden tason ja niiden rahoituksen toteutuneesta kehityksestä ja tulevan kehityksen arvioidusta kuluista.

Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 03/2018

Suomen työeläkkeensaajat 2017

Julkaisu sisältää tilastotietoja Suomen työeläkkeensaajista, työeläkkeelle siirtyneistä ja työeläkemenosta. Tiedot kattavat koko yksityisen ja julkisen sektorin lakisääteisen eläketurvan.

Sarja: Suomen virallinen tilasto: Sosiaaliturva 2018

Eläkebarometri 2018

Katsaus eläketurvaan vuonna 2017

Työeläkekuntoutus vuonna 2017

Arbetspensionsrehabilitering år 2017